

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 23 JANUARI 1929

No. 682

INHOUD.

	Biz.
NIKKELEN PASMUNT door <i>Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart</i>	76
Het Kolenvraagstuk te Genève door <i>Mr. Dr. W. F. J. Frouwin</i>	78
Het conflict tusschen de Aannemersbonden en de publiekrechtelijke lichamen door <i>Ing. S. L. Wijnbergen</i>	79
De Tabakshandel in 1928 door <i>F. M. v. E.</i>	81
De Rijksmiddelen	83
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Duitschland onder het herstelregime II (Slot) door <i>Dr. F. H. Repelius</i>	85
De economische toestand van Roemenië door <i>Dr. R. Kerschagl</i>	86
AANTEEKENINGEN:	
Professor Cassel over de stabilisatie van het prijsniveau	88
De Wereldproductie van Koper	89
Resultaat van de rondvraag van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek door <i>Dr. G. Mikusch</i>	89
Emissies in 1928	90
MAANDONJFERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen	91
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.	
Geldkoersen.	91-98
Wisselkoersen.	91-98
Bankstaten.	Goederenhandel.
Effectenbeurzen.	Verkeerswezen.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN. Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.***ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.****COMMISSIE VAN ADVIES:**

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.*Assistent-Redacteur: *H. M. H. A. van der Valk*Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam*
Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruigeplaatweg.*

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.*

22 JANUARI 1929.

Aanvankelijk bleef de verruiming van de geldmarkt nog aanhouden. Particulier disconto liep tot $3\frac{15}{16}$ pCt. terug en ook voor prolongatie was meer geld verkrijgbaar, zoodat de noteering tot $4\frac{1}{4}$ pCt. daalde. Op de lage noteering voor disconto kwam er echter aanbod van wissels, zoodat aan het einde der week, ook al doordat het aanbod van callgeld inkromp, de rente voor wissels iets aantrok en men weder $4\frac{1}{8}$ pCt. moest

toestaan voor prima papier. Gisteren was echter de markt opnieuw ruimer en kon weder voor $4\frac{1}{16}$ en ook wel voor 4 pCt. worden afgedaan.

* * *

Op de balans van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een verderen teruggang te zien; hij bedraagt thans nog slechts f 69,5 miljoen, tegen f 80,6 miljoen op den vorigen weekstaat en f 95,7 miljoen op den eersten weekstaat in het nieuwe jaar. De beleeningen vertoonen een vermeerdering van f 1,7 miljoen. Het renteloos voorschot aan het Rijk blijkt in de afgelopen week geheel te zijn afgelost om plaats te maken voor een creditsaldo van de schatkist ten bedrage van f 7,5 miljoen.

De goudvoorraad der Bank bleef weder vrijwel onveranderd. De zilvervoorraad klom met een goede f 250.000. De post papier op het buitenland en de diverse rekeningen onder het actief daalden resp. met f 14,7 miljoen en f 1 miljoen.

De biljettencirculatie liep met f 23,7 miljoen terug. De rekening-courant-saldi van anderen daalden met f 9,5 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo bedraagt f 10,6 miljoen meer dan verleden week. Het dekingspercentage is ruim $54\frac{1}{2}$.

* * *

De wisselmarkt was deze week weder vast. Dollars liepen op tot 2,4946 en benaderden daarmee weder zeer dicht het gouduitvoerpunt. Marken waren bijzonder gezocht en stegen tot 59,31, liepen echter gisteren weder tot 59,27 terug. Over het algemeen is de koers van de Marken nog het meest aan schommelingen onderhevig en wisselen de stemmingen zonder een bepaalde oorzaak. Ook de overige wissels waren vast en stegen vrijwel evenredig aan den Dollarkoers, alleen Ponden ondergingen weinig verandering. Vrijwel de geheele week werd omstreeks op $12,09\frac{1}{4}$ afgedaan.

LONDEN, 21 JANUARI 1929.

Het begin van de week kenmerkte zich door een vaste stemming op de geldmarkt; wat gedeeltelijk een gevolg was van de belastingbetalingen. In verband hiermede steeg de post Public Deposits bij de Bank van Engeland met £ 4.153.752, ondanks het feit, dat het bedrag der vervallen schatkistbiljetten dat der nieuwe uitgifte met £ 5 miljoen overtrof. Op Donderdag trad een reactie in en gedurende de laatste helft der week was geld dan ook tegen gemakkelijker voorwaarden beschikbaar.

Ook op de discontomarkt was de stemming vaster, niettegenstaande de verlaging van het Duitse disconto.

NIKKELEN PASMUNT.

Het in het nummer van dit weekblad van 22 Augustus 1928 gedane voorstel, om het zilveren teeken- en pasgeld van Nederland en Ned.-Indië door nikkelgeld te vervangen, aan welk voorstel, tot mijne voldoening, in het nummer van 5 December door Mr. C. W. Ritter, ambtenaar in algemeenen dienst bij de Hoofddirectie van de Ned. Bank, bijval werd geschonken, is ook bij de behandeling van het hoofdstuk Financiën der Rijksbegroting voor 1929 in de Tweede Kamer ter sprake gebracht. De Minister, die in de Memorie van Antwoord zich aanvankelijk volstrekt afwijzend tegenover het denkbeeld had geplaatst, heeft na een uitnemende rede door den Heer van Gijn in de zitting van 12 December aan de zaak gewijd, (Handelingen bl. 987 v.v.), zonder op deze rede zijnerzijds nader in te gaan, overweging toegezegd van het voorstel van den Heer van Gijn, om een Commissie tot onderzoek van het denkbeeld in te stellen.

Deze toezegging is verheugend. Trouwens, waar het geldt eene hervorming welke, zonder wijziging hoegenaamd van principieelen aard in de regeling van ons geldwezen, voor de Schatkist van Nederland en Ned.-Indië een bate van ruim f 200 miljoen in uitzicht stelt, zoude weigering om de uitvoerbaarheid daarvan zelfs maar te doen onderzoeken door eene deskundige Commissie, tegenover welke conclusie uiteraard de Regeering te zijner tijd hare volle vrijheid van beoordeeling behoudt, zeker onverklaarbaar zijn geweest bij een Minister, die ten volle overtuigd is van den nog steeds bijzondere zorg-eischenden toestand onzer geldmiddelen. Het argument om in een land, dat wel niemand er van zoude verdenken wegens armoede en nood tot de hervorming te hebben moeten besluiten, uit zin voor behoud van een in casu redeloos geworden traditie, eene bate van zoo aanzienlijk bedrag botweg van de hand te wijzen, zoude stellig op slechts zeer enkelen indruk hebben vermogen te maken. Men mag daarom d. m. er op vertrouwen, dat eerlang eene Commissie terzake zal worden ingesteld.

In deze omstandigheden kan het zijn nut hebben, ter aanvulling van mijn bovengenoemd artikel, op enkele onderdeelen van het vraagstuk nog wat nader in te gaan.

Allereerst de vraag wat, indien tot de vervanging van het zilvergeld mocht worden besloten, met de daaruit voortvloeiende bate, van zooals gezegd ruim f 200 miljoen, zoude moeten gebeuren. De Minister had, in zijn Memorie van Antwoord, zich er toe bepaald op te merken, dat het niet mogelijk zoude zijn de winst uit de vervanging van het zilvergeld aan te wenden tot vermindering van de staatschuld, aangezien die winst, ingevolge het in 1912 aan de „Muntwet 1901” toegevoegde artikel 3bis en het overeenkomstig artikel 4 der „Indische Muntwet 1912”, zoude moeten worden gestort in de Nederlandsche en Indische Muntfondsen. Terecht is reeds door den Heer van Gijn er op gewezen, dat het hier enkel een formeele quaestie geldt. Die Muntfondsen zijn eigendom van het Rijk, en de winst bij de hier besproken hervorming van ons geldwezen te behalen, zou, al werd zij in de Muntfondsen gestort, toch winst voor het Rijk blijven.

Maar er is meer. Zooals in de zoeven genoemde artikelen van de Muntwetten te lezen staat, zijn de beide Muntfondsen uitsluitend bestemd om „verliezen door de ontmuting of vermuting van munten geleden” te dekken. In mijn artikel van 22 Augustus becijferde ik, aan de hand van het jongste Muntverslag de nominale waarde van het zilvergeld in Nederland en in Indië in circulatie op f 560,6 miljoen en de in deze geldspeciën aanwezige zilverwaarde, op den grondslag van den geldenden goudprijs van het zilver, op f 215 miljoen. Het op de ontmuting van het zilvergeld door het Rijk te lijden verlies, hetwelk volgens de geldende regeling ten laste van de Muntfondsen zoude moeten worden gebracht, zou dus

f 345,6 miljoen beloopt. Daartegenover zou de aanmuntung van nikkelgeld tot een nominaal bedrag als zoeven genoemd, bij behoud van het thans geldend gewicht van de verschillende muntsoorten (hetwelk overigens, wat de guldens en vooral de rijksdaalders betreft, voor een zeer aanmerkelijke vermindering zoude kunnen in aanmerking komen), naar ik becijferde slechts f 6,5 miljoen aan muntmateriaal kosten. Dit bedrag in mindering brengend op de nominale waarde van de geldcirculatie ad f 560,6 miljoen, zou de vermuting eene bate opleveren van f 554,1 miljoen, of, na aftrek van het bovenvermeld verlies op de zilverontmuting ten bedrage van f 345,6 miljoen, het door mij berekend winstsaldo van f 208,5 miljoen doen beschikbaar worden. Is er nu inderdaad eenige redelijke grond, om dit bedrag aan de bestaande Muntfondsen toe te voegen?¹⁾

Ook dit is eigenlijk eene enkel formeel quaestie, wanneer de Staat, zooals de Heer van Gijn wenschte, voortaan de door die fondsen gekweekte rente gaat aan zich trekken, in stede van ad infinitum die fondsen naar samengestelde interestrekking te doen aangroeien, waar toch stellig geen motief voor is aan te voeren.

Intusschen is het storten zelf van die geheele winst in de fondsen, naar het mij voorkomt, onnoodig. Die fondsen moeten den Staat blijven vrijwaren voor verlies bij vermuting of ontmuting te lijden, en zij bieden, wat de eigenlijke bedoeling was voor de vorming er van, door hun bestaan voorts een waarborg tegen de mogelijkheid, dat ooit een Minister van Financiën, om de schatkist te stijven, zou willen overgaan tot inflatie door middel van aanmuntung van teeken- of pasgeld. Die mogelijkheid, welke met betrekking tot het teekengeld ex hypothesi inderdaad bestond, is na het tot stand komen der beoogde hervorming echter niet meer denkbaar.²⁾ Inflatie via de aanmuntung van pasgeld, zooals in Ned.-Indië vóór 1846 met betrekking tot de koperen duiten is voorgekomen, mag voor de toekomst worden uitgesloten geacht.

De behoefte aan kleingeld nauwkeurig te schatten is niet wel mogelijk en haar, zooals hier en daar wel is geschied, bij voorbaat te stellen op een zeker bedrag per hoofd der bevolking, is een geheel willekeurige oplossing. Het sterk toenemend giroverkeer beperkt de behoefte aan baar geld, gelijk de uitbreiding van de bevolking omgekeerd het totaal benodigd bedrag vergroot. Maar, indien op den voet van hetgeen in art. 12 van elke der beide Muntwetten met betrekking tot de geldstukken van f 0,25 en lager is bepaald, gelegenheid wordt gegeven om ook de nikkelen rijksdaalders, guldens en halve guldens, in daarvoor vast te stellen bedragen, om te wisselen in geldsoorten met onbeperkte kwijtingskracht (bankbiljetten of goud), dan is de kans dat nikkelgeld in groote bedragen zoude moeten worden ontmut, om de gevolgen van eene voorafgaande overmatige aanmuntung ongedaan te maken, toch zeker verdwenen. Een „nikkelinflatie”, gesteld al dat men daarvoor niet zoude terugdeinzen, zou dan immers al heel spoedig blijken aan de schatkist geen voordeel te bieden.

Er is op het oogenblik geen enkele aanwijzing, dat de omloop van het zilveren teeken- en pasgeld boven de behoefte zoude uitgaan. De, vooral in Indië, nog aanzienlijke circulatie van het staatspapiergeld wijst eerder in de richting van het tegendeel. Van de mogelijkheid in de wet van 27 April 1884 (thans

¹⁾ De zaak blijft natuurlijk geheel gelijk, wanneer men het verlies op de zilverontmuting in de eerste plaats uit de bestaande Muntfondsen dekt. Het saldo-verlies, dat op de winst der nikkel-aanmuntung zoude moeten worden gekort, zou dan met het bedrag der bestaande Muntfondsen moeten vermindert worden, en het saldo-winst van de nikkelaanmuntung zou in gelijke mate groeien.

²⁾ In geen enkel land behalve Nederland bestaat dan ook, voor zooveel mij bekend, een Muntfonds tot dekking van verlies bij mogelijke ontmuting van het pasgeld te lijden.

art. 4 der „Muntwet 1901“) geboden, om voor een bedrag van ten hoogste f 25 miljoen aan rijksdaalders te ontmunten, is dan ook tot heden nimmer gebruik gemaakt. De eenige functie van een te vormen „Nikkelmuntfonds“, indien men daartoe mocht willen besluiten, zoude deze moeten zijn, dat daarin een in geval van nood gemakkelijk realiseerbaar bedrag wordt ter zijde gelegd om, wanneer in eene lang aanhoudende periode van verval of om eenige andere op het oogenblik niet te bevroeden reden, tot een aanmerkelijke inkrimping van den omloop van nikkelgeld zoude moeten worden overgegaan, den Staat bij voorbaat te vrijwaren voor het daardoor te lijden verlies. Het schijnt voor betwisting moeilijk vatbaar, dat voor dit doel slechts een bescheiden deel van het bovengenoemd aanzienlijk winstsaldo zoude worden gevorderd. En, wanneer de rente van dit bedrag door het Rijk wordt genoten, zoude ook bij vorming van een Nikkelmuntfonds het geheele bedrag van de door de hervorming te verkrijgen bate aan den Staat ten goede komen.

Wat de belegging van een dergelijk Nikkelfonds betreft, zou het, nu het enkel zoude moeten dienen om het verlies te dekken dat eene ontmuting van een te veel aan pasgeld zoude opleveren, wellicht aanbeveling kunnen verdienen het te beleggen in nog meer liquide waarden der Staatsschuld, b.v. goudwissels, en het beheer op te dragen aan de beide circulatiebanken.

Immers zoude het, bij vestiging van een dergelijk fonds, goed zijn ook een Indisch Nikkelfonds in de plaats van het bestaande te stellen. Het geval ware denkbaar, dat, terwijl in het moederland van overmaat van circulerend pasgeld niet zoude kunnen worden gesproken, zulks met betrekking tot Ned.-Indië wel het geval zoude zijn. Het ware dan zeker billijk de kosten der ontmuting, welke ten behoeve van Indië zoude geschieden, ook op de Indische schatkist te doen drukken.

Overigens moge de Commissie over de vraag der vestiging en der grootte van Nikkelmuntfondsen, over de wijze van belegging daarvan en over de verhouding, waarin de na de vorming van die Fondsen overblijvende winst tusschen Nederland en Indië ware te verdeelen, te zijner tijd haar licht doen schijnen. Daarbij kan en zal zij zeker ook de vraag onder de oogen zien of, nu Indië, wanneer het teekengeld pasmunt wordt, het risico zijner eigen geldcirculatie zal te dragen krijgen, in zoover het dan niet langer als tot dusver een teveel aan geldstukken van f 0,50—2,50 naar Nederland kan terugzenden, uit de winsten der nikkelaanmuting wellicht een deel als dotatie voor den overgang van dit risico aan haar zoude moeten worden uitgekeerd.

* * *

Over de verhouding tusschen het Nederlandsche en het Indische geldwezen, in verband met de hier bepleite geldhervorming, wil ik overigens nog een enkele kantteekening maken.

De vervanging van de zilveren geldstukken van f 0,50 en hooger door nikkelgeld voert er, zooals ik in mijn bovenaangehaald artikel reeds te kennen gaf, onvermijdelijk toe, de kwijtingskracht dezer geldstukken te beperken, en ze tot pasmunt te stempelen. Deze maatregel heeft, zooals de Staatscommissie voor het Muntwezen, op bl. 45 v.v. van haar Advies, terecht in herinnering bracht, reeds sedert de invoering van den gouden standaard hier en in Indië in de bedoeling gelegen en brengt dien standaard eerst tot volledige gelding. Die wijziging van den aard van de genoemde geldsoorten zal nu ten gevolge hebben, dat voor remises van geld van Nederland naar Indië of omgekeerd, zoo de stand van de wisselkoersen tusschen Amsterdam en Batavia dergelijke remises voordeelig maakt, voortaan enkel het goud zal kunnen dienst doen. Beteekent dit nu de scheiding tusschen het geldwezen der beide gebieden?

Ik kan het inderdaad niet inzien. Waar het in het wezen der zaak op aankomt is, dat de koopkracht van de geldeenheid in Nederland en in Indië, behoudens dan geringe afwijkingen, uit den afstand tusschen de beide genoemde plaatsen voortvloeiende, steeds gelijk zij. Dit nu is, onder de werking van den gouden standaard, bij vrijen in- en uitvoer van goud het geval, zoolang de geldeenheid van beide gebieden een vaste hoeveelheid goud vertegenwoordigt, op het oogenblik 0,6048 gram fijn. Wil men, om redenen buiten het geldwezen gelegen, de eenheid van beide geldstelsels ook in het uiterlijk der geldstukken tot uitdrukking brengen, dan kan dit geschieden door, zooals nu ook het geval is, de geldstukken van f 0,50 en hooger gelijkelijk voor beide gebieden tot wettig betaalmiddel te maken, zij het dan, voor wat het nikkelgeld betreft, voortaan met beperkte kwijtingskracht.¹⁾ Maar ook indien men beeldenaar en (of) keerzijde van het nikkelgeld voor Nederland en Indië zoude doen verschillen, zoude er, wat het verband tusschen de geldstelsels der beide gebieden betreft, in het wezen der zaak niets hoegenaamd zijn veranderd. Het eenige waar het op aankomt is, dat waarborgen bestaan voor de handhaving van de waarde gelijkheid der voor beide gebieden vastgestelde geldeenheden met een zekere hoeveelheid goud, en voorts, voor de handhaving eener onveranderlijke ruilverhouding tusschen de verschillende geldsoorten en de geldeenheid.

Op de wellicht bij sommigen gerezen vraag, of niet de invoering van nikkelen rijksdaalders en guldens bij de inlandsche bevolking wantrouwen zoude ontmoeten, zal ik niet uitvoerig ingaan. Te dezer zake beschikken wij voor Indië over twee volkomen geruststellende precedenten.

Toen, ingevolge de wet van 22 Juli 1899 eindelijk tot de verplichte inwisseling van de oude koperen duiten tegen centen, in de verhouding van 6 duiten tegen 5 centen, werd overgegaan, was op geheel Java en Madoera deze maatregel op 15 Maart 1900 voltooid, zonder eenige stoornis en zonder aanleiding te geven tot bezwaren van den kant der inlandsche bevolking, en zulks niettegenstaande de vaststelling der genoemde verhouding van 6 : 5. Zooals Mr. N. P. van den Berg, in zijn boek over Munt-, Crediet- en Bankwezen in Ned.-Indië op blz. 104 aanteekent, werd door „De Locomotief“, die zich nog op 22 Juli 1899 tegen den maatregel had verzet, op grond van „de innige gehechtheid van den inlander aan zijne duiten“, op 9 Maart 1900 erkend, dat „over het algemeen de inlander tevreden scheen over de inwisseling“.

En in zijn verslag over 1919/20 schreef de toenmalige President van de Javasche Bank met betrekking tot de in 1919 ingevoerde, en nog wel geheel ongedekte, muntbiljetten van f 2.50 en van f 1.— (na Januari 1920 zelfs van f 0.50): „de biljetten worden door de bevolking gretig opgenomen, van weigering en andere moeilijkheden bij het in circulatie brengen was nergens sprake, in sommige streken betaalde men in het begin een zeker opgeld om het biljet te ontvangen.“ Indien papieren rijksdaalders en guldens door de inlanders terstond reeds bij de uitgifte met graagte werden ontvangen, aanvankelijk zelfs met zeker agio, behoeft men voor wantrouwen tegen nikkelgeld toch zeker niet bevreesd te zijn. Mocht het tegen alle verwachting in den beginne zich toch openbaren, dan zal het, wanneer men ziet, dat het nikkelgeld bij alle openbare kassen en bij alle bankkantoren in vaste verhouding tot het standaardgeld wordt in betaling genomen, en indien men het bij bepaalde kantoren in vaste bedragen tegen bankbiljetten of goud kan inwisselen, zonder eenigen twijfel van zelf al heel spoedig verdwijnen.

¹⁾ Met betrekking tot de geldstukken van f 0,25 en lager bestaat reeds thans verschil in gehalte en uiterlijk tusschen die voor Nederland en die voor Indië bestemd.

Ten slotte nog een enkel punt. Komt de vervanging van het zilver tot stand, dan zullen de biljetten der Nederlandsche en der Javasche Bank voortaan slechts in goud inwisselbaar zijn. Het „zilveren bolwerk”, dat met het wezen van den gouden standaard volkomen in strijd is, zal dan aan de beide circulatiebanken ontvallen. Aangezien de ervaring nu wel reeds afdoende heeft geleerd, dat hier noch in Indië goudgeld voor de binnenlandsche circulatie wordt begeerd en afgifte van goud door de Banken dus enkel voor remise naar het buitenland in aanmerking komt, zouden de Banken, op het voetspoor der thans in Engeland geldende regeling, bevoegd moeten worden verklaard om hare biljetten in te wisselen in baren, op den voet van 0.6048 gram fijn per gulden.¹⁾ De handhaving zoowel van de goudwaarde onzer geldeenheid als van de vaste pariteit tusschen deze en de geldeenheden der andere goudlanden zoude daarbij volstrekt verzekerd zijn.

Samenvattend kan ik inderdaad niet inzien, dat de vervanging van het zilvergeld door nikkel eenige ernstige moeilijkheid zoude behoeven te ontmoeten, welke er toe zoude nopen er niet toe over te gaan, en van de zoo aanzienlijke bate, welke er door zoude kunnen worden verkregen, afstand te doen. Mochten er niettemin zulke bezwaren bestaan, dan zullen zij ongetwijfeld door de Commissie tot onderzoek van het vraagstuk worden aan den dag gebracht. Een reden, dunkt mij, te meer, om de instelling van deze Commissie eerlang te mogen tegemoet zien. Het ware geheel onverantwoord, indien de Minister de zaak, zooals deze nu staat, eenvoudig zoude ad acta leggen.

Utrecht, 15 Januari 1929. C. A. VERRIJN STUART.

HET KOLENVRAAGSTUK TE GENÈVE.

Zooals bekend mag worden verondersteld, wordt de Raad van den Volkenbond in economische aangelegenheden bijgestaan en voorgelicht door het Economisch Comité. Bovendien is er nog sedert einde 1927 het Raadgevend Economisch Comité, dat tot taak heeft na te gaan, hoe de aanbevelingen van de Internationale Economische Conferentie tot uitvoering worden gebracht. In zijn zitting van 14—19 Mei 1928 beval dit op voorstel van zijn voorzitter, den heer Theunis, den Raad van den Volkenbond aan, de studie over de steenkool te hervatten, daarbij zoo spoedig mogelijk deze studie te completeeren en over te gaan tot zoodanig overleg als haar geschikt zal voorkomen, daarbij de werkmethode volgende, aangegeven door de Internationale Economische Conferentie. Als gevolg daarvan hield het Economisch Comité in zijn zitting van 23—30 October 1928 zich met het kolenvraagstuk bezig, dat ter bestudeering werd opgedragen aan een subcommissie. Deze zou de noodige gegevens, aanwijzingen en meeningen verzamelen, ten einde te geleger tijd het Economisch Comité in staat te stellen te beoordeelen of een internationale actie op dit gebied mogelijk en gewenscht zou zijn en op welke wijze men deze eventueel zou kunnen inleiden. Ten einde dit te bereiken, zou de subcommissie uit het Economisch Comité zich de medewerking verzekeren van experts op dit gebied, zoowel uit de produceerende als de verbruikende landen. Zoowel de leden der subcommissie als de experts zouden hierbij niet de regering van hun land, de inzichten van de industrie van hun land of bepaalde belangen dienen te vertegenwoordigen, maar enkel als experts met hun kennis en inzicht het Economisch Comité ten dienste moeten staan. Zij werden dan ook niet aangewezen door de regeringen der landen, maar namen zitting op verzoek van het Economisch Comité zelf. De experts waren uit de volgende landen afkomstig: België, Duitsland, Engeland, Frankrijk, Italië, Nederland, Oostenrijk, Polen, Spanje, Tsjecho-Slowakije en Zwe-

¹⁾ Vergelijk over dit punt bl. 69 v.v. van het Advies der Staatscommissie voor het Muntwezen.

den. De zitting van het comité der experts had plaats te Genève van 8 tot en met 11 Januari jl. Zij werd door den onder-voorzitter van het Economisch Comité, Dr. Trendelenburg, geopend. Deze vestigde er de aandacht op, dat de thans gevolgde procedure voor den Volkenbond nieuw was en dat zou dienen te blijken in hoeverre een bijeenkomst als deze nuttig zou kunnen zijn voor de oplossing van een dergelijk vraagstuk. De zittingen van het comité waren besloten, de besprekingen droegen een vertrouwelijk karakter.

Het spreekt vanzelf, dat het onmogelijk is ten opzichte van een zoo ingewikkeld vraagstuk als de huidige kolencrisis zich een meening te vormen, zonder te beschikken over de noodige gegevens en feitenmateriaal, op uniforme wijze verzameld en statistisch vastgelegd. In de eerste plaats werd dus van de experts verwacht, dat zij, ieder voor hun land, dit cijfermateriaal zoo volledig mogelijk zouden verschaffen en verder zouden inlichten omtrent tendenzen in de industrie en mogelijke vooruitzichten, — in het kort omtrent alles wat de oplossing van het probleem zou kunnen bevorderen. Laat men de zaak op haar beloop, dan beteekent dit strijd tot het bittere einde, de ondergang der zwakkere ondernemingen en „the survival of the fittest”. Men kan echter niet verwachten, dat eenig land zijn eigen gevestigde industrie ten onder zou laten gaan, omdat vreemde kolen goedkoper kunnen worden geleverd. In het proces der natuurlijke economische factoren komt dus op velerlei wijze de menschelijke factor en het was derhalve zaak te overwegen, in hoeverre de verschillende belangen in overeenstemming met elkaar zouden kunnen worden gebracht, om te komen tot een toestand, die zoowel producent als consument, ondernemer en werknemer, zou kunnen bevredigen. De vragen betreffende arbeidsvoorwaarden en -verhoudingen, werden in dit stadium der besprekingen nog niet aan het oordeel van experts onderworpen, aangezien eerst een rapport dienaangaande verwacht werd van het Internationaal Arbeidsbureau te Genève en men over deze aangelegenheid ook het gevoelen der arbeiders in de steenkoolnijverheid der verschillende landen wenschte te vernemen. De besprekingen hadden betrekking op de productie, het verbruik, den handel en de prijzen der kolen, alsmede op de organisatie der industrie in de verschillende landen. Bij de productie werd de vraag onder het oog gezien, in hoeverre toe- of afnemings daarvan verwacht zou kunnen worden, de invloed van de productie van bruinkool en de rol, welke de mogelijkheid van verdere verwerking der kolen tot briketten en cokes, de vloeibaarmaking van kolen, enz. zou kunnen spelen. Onder het hoofd „Verbruik” kwamen ter sprake de besparingen, welke door de ontwikkeling der stooktechniek en den technischen vooruitgang in den bouw van machines, bijv. elektrische generatoren, in den laatsten tijd verkregen werden. Ook passeerden hier de revue de verschillende concurrenten van de steenkool: de stookolie, de „witte steenkool” (waterkracht), de bruinkool. Natuurlijk dient men ten opzichte van de concurrentiemogelijkheid dezer mededingers voldoende georiënteerd te zijn, opdat niet eventuele maatregelen in het belang der kolenindustrie genomen, ten slotte slechts aan haar concurrenten ten goede zouden komen. Een moeilijk op te lossen vraag, waarover nogal verschil van opvatting mogelijk is, was de kwestie of men ten aanzien van de steenkolen van overproductie of onderconsumptie zou dienen te spreken en of in verband hiermede het verbruik zou kunnen worden bevorderd. Ook kwam in dit verband het proportioneel verbruik door de verschillende groepen verbruikers aan de orde. Ten aanzien van den binnen- en buitenlandschen handel werd nagegaan, welke belemmeringen voor den vrijen in- en uitvoer in verschillende landen bestaan, welken invloed de vrachttarieven uitoefenen, welke invloeden zich bepaaldelijk na den oorlog hebben doen gelden en in hoeverre de verkoopstechniek en de vorming van

voorraden van belang zijn voor het verkregen resultaat. Ook ten aanzien van de vaststelling der prijzen in het algemeen, de verschillende prijzen voor binnen- en buitenland gesteld door eenzelfde groep van producenten, de factoren, die den prijs bepalen en de mogelijkheid van beïnvloeding daarvan, is uitvoerig van gedachten gewisseld.

Ten slotte is ter sprake gekomen de wijze van organisatie der kolenindustrie in de verschillende landen, de samenhang met andere industrieën en met de verdere economische belangen van het land. Het veld van onderzoek was dus zeer ruim genomen. Zooals reeds medegedeeld, droegen de besprekingen een vertrouwelijk karakter, bepaalde gemeenschappelijke voorstellen of meeningen werden niet geformuleerd; dit was trouwens in dit stadium der besprekingen niet te verwachten. Aan het slot der besprekingen werd aan experts de vraag voorgelegd, of zij uit de besprekingen den indruk verkregen hadden, dat de Volkenbond nuttigen arbeid zou kunnen verrichten ten aanzien van de oplossing van de kolencrisis en, indien zij deze vraag bevestigend konden beantwoorden, in welke richting en op welke wijze dit zou kunnen geschieden. Allen gaven uiting aan hunne waardeering voor het door het Economisch Comité genomen initiatief. Over de wenselijkheid van verdere bemoeiing van den Volkenbond met deze aangelegenheid werd verschillend gedacht. Wel kon echter Dr. Trendelenburg in zijn sluitingsrede constateeren, dat de algemeene meening van deskundigen was, dat de kolencrisis een internationaal probleem is. Bepaalde zijden van het probleem, bijv. de tarieven en zekere handelsmethoden, kunnen door het Economisch Comité worden bestudeerd, het dient zich daarbij tot zijn bepaalde taak te beperken en te werken in verband met de groote algemeene vragen van handelspolitiek, waarmede zich de internationale economische conferentie bezig houdt. Andere middelen om den toestand te verbeteren liggen meer op den weg van de leiders der industrie zelf. Het doel, door het Economisch Comité beoogd met de bijeenroeping der deskundigen was voorlichting ten aanzien van verschillende vragen, teneinde een plan voor verdere werkzaamheden te kunnen ontwerpen.

Voor zoover noodig zal nog nader overleg met deskundigen plaats vinden; niets zal worden nagelaten om een volledige, diepgaande enquête inzake het steenkolenvraagstuk mogelijk te maken.

Reeds een bespreking, zooals thans te Genève heeft plaats gehad, is naar mijn meening van veel belang, omdat men elkanders standpunt en bezwaren leert kennen en door samenspreking een duidelijk beeld van den toestand in de kolenindustrie verkregen wordt. Ook een internationale samenwerking acht ik voor de toekomst niet uitgesloten en mocht de verdere gang van zaken hiertoe leiden, dan zou dit wel degelijk tot verbetering van den algemeenen toestand in de kolenindustrie kunnen leiden.

Inmiddels is de winterzitting van het Economisch Comité op 15 Januari te Genève geopend. Algemeen was men het er over eens, dat de Volkenbondsbemoeiingen inzake het steenkolenvraagstuk moeten worden voortgezet. Men zal thans overgaan tot raadpleging van deskundigen uit de kringen der mijnwerkers in de voornaamste steenkolenvoortbrengende landen, ten einde technische gegevens te verstrekken over de arbeidstoestanden in het mijnbedrijf. Einde Februari rekent men deze besprekingen te kunnen houden.

Na deze bijeenkomst zal men dan wellicht de experts nogmaals raadplegen, waarna dan het Economisch Comité vermoedelijk een rapport aan den Volkenbondsraad zal indienen. Mogelijk zal hierover dan weer het advies worden ingewonnen van het Raadgevende Economisch Comité, dat in 1928 het initiatief nam van de Volkenbondsbemoeiing met de steenkolen-crisis.

W. F. J. FROWEIN.

Heerlen, 18 Jan. 1929.

HET CONFLICT TUSSCHEN DE AANNEMERSBONDEN EN DE PUBLIEKRECHTELIJKE LICHAMEN.

Borgstelling vermindert de risico's der aanbesteders. De onbekwame aannemer wordt niet geweerd. De bindende eischen een tweesnijdend zwaard.

Nadat in 1927 de aannemersbonden aan particuliere aanbesteders eenige bindende eischen hadden gesteld, waaraan voldaan moest zijn, wilden leden van die aannemersbonden bevoegd zijn tot het doen van inschrijvingen, werden deze eischen met ingang van 1 Januari jl. ook bindend verklaard voor de aanneming van werken van publiekrechtelijke lichamen.

De gestelde eischen waren:

1e. afschaffing van borgstelling;

2e. arbitrage in alle geschillen;

3e. verlenging van der opleveringstermijn in geval van werkstaking of uitsluiting.

ad 1. Zooals bekend worden bij het aanbesteden van bouwwerken als regel door den aanbesteder twee borgen geëischt. De aannemersbonden vinden deze borgstelling als zoodanig onjuist en zijn van oordeel, dat de verheffing van den aannemersstand te lijden heeft door dit instituut.

Hierbij worden tal van motieven aangevoerd, die echter in het algemeen eenzijdig van het standpunt der aannemersbonden worden gezien. Het moge derhalve gewenscht geacht worden ook van een andere zijde het vraagstuk te beoordeelen.

De beteekenis van den borgtocht in het aannemersbedrijf is voor een belangrijk deel een andere, als gebruikelijk aan het systeem wordt toegekend. Draagt toch als regel een borgtocht uitsluitend een financieel karakter, in het aannemersbedrijf treedt hiernaast in niet onbelangrijke mate naar voren een waarborg voor een goede uitvoering van een overeenkomst, welke dit verschil vertoont met die van andere koopovereenkomsten, dat de werkzaamheden worden uitgevoerd op een terrein (onroerend goed) van den aanbesteder, terwijl de opheffing van nadeelige gevolgen bij wanprestatie, in tegenstelling met een koopovereenkomst van roerende goederen, vrijwel niet mogelijk is. Onder die omstandigheden kan het niet onjuist genoemd worden, dat de waarborgen, die een aanbesteder eischt, grooter zijn dan die, welke in andere gevallen worden gevraagd. Daarnaast is de aannemer gedwongen om vooruit meer of minder groote bedragen in een werk te steken, zonder voldoende zekerheid, dat de opdrachtgever aan zijn verplichtingen zal voldoen. Dat in dergelijke gevallen de aannemer waarborgen, desnoods ook borgen van zijn opdrachtgever vraagt, zou niet vreemd behoeven te zijn. Voor de doorvoering van een meerderen waarborg wordt echter niets bereikt door de afschaffing van het bestaande systeem van borgstelling. De vraag is daarom gewettigd of er andere redenen aan de bindende besluiten ten grondslag liggen. Hierover aanstonds meer.

Anders wordt het geval, wanneer een overheidslichaam opdrachtgever wordt. Gevallen, dat het Rijk, provincie, gemeenten de directe normale geldelijke verplichtingen, voortvloeiende uit een overeenkomst tot aanbesteding niet nagekomen zijn, zullen moeilijk zijn aan te wijzen. Practisch loopt de aannemer hier geen risico van insolventie van zijn opdrachtgever. Waar nu de aannemer geen risico loopt, zoo behoeft het van besteders standpunt gezien niet onbillijk geacht te worden, dat ook de aanbesteder tracht zijn risico zoo klein mogelijk te maken.

Het eischen van borgen is zonder twijfel één der middelen, welke hiertoe medewerken. Niet alleen, dat de besteder zich dekt tegen financieele gevolgen, hetgeen gezien de risico's van het aannemersbedrijf toch altijd noodig zal blijven, doch ook juist de andere gevolgen dienen onder de ooggen gezien te worden. De kans op een zoo goed mogelijk verloop van een werk wordt zeer zeker vergroot, indien voor het geval op eenigerlei wijze de aannemer het werk niet kan voortzetten, onmiddellijk iemand er achter staat, die bij wanprestatie ten volle de financieele gevolgen moet

dragen. Of deze persoon zelf deskundig moet zijn, is een andere vraag, welke aan het principe niets afdoet. In de praktijk treden bovendien veelal collega-aannemers hiervoor op.

Uit het bovenstaande moge blijken, dat het standpunt van de aannemersbonden niet onverdeelde instemming kan verdienen. Had men getracht ter verheffing van den aannemersstand niet bekwame aannemers te weren, zoo had hierin een joffelijk streven gelegen. De middelen, waarnaar thans gegrepen wordt, sluiten echter alleen uit de niet-kapitaalkrachtigen, ook wanneer deze bekwaam zijn. Sterker nog, de onbekwame, maar kapitaalkrachtige wordt niet geweerd. Hieruit verheffing van den aannemersstand te verwachten, is inderdaad optimistisch. Wel zal hiervan het gevolg zijn, dat het bijv. voor uitvoerders met bekwame aannemerscapaciteiten, die over weinig middelen beschikken, uitgesloten zal zijn zich tot aannemer op te werken. Het eigenaardige is nu, dat zulks met een groot aantal der bestaande aannemers juist het geval is, zoodat deze thans aan velen een situatie gaan ontzeggen, die het hen zelf mogelijk maakte hun tegenwoordige positie te bereiken.

Door de aanwezigheid van de borgen bezat de aanbesteder bij den ouden toestand voldoende waarborg tegen financieele risico's. Inhoudingen op de uitbetalingen der termijnen waren ter dekking van het risico vrijwel niet noodig. Hierdoor was het mogelijk, dat met een betrekkelijk klein kapitaal belangrijke werken werden uitgevoerd. Bij de betaling van den eersten termijn was als regel iets meer verwerkt, dan betaald werd, zoodat ten naastebij het bedrijfskapitaal verminderd met één termijn, steeds ter beschikking bleef van den aannemer.

Bij afschaffing der borgen zal de aanbesteder zich moeten dekken door b.v. den 1en termijn eerst te betalen op het oogenblik, dat anders den 2en werd betaald. Op het oogenblik der uitbetaling heeft de aannemer dan een bedrag van iets meer dan 2 termijnen in het werk verwerkt. Wat dit beteekent moge hieruit blijken, dat een werk van bijv. f 200.000, betaalbaar in 10 termijnen van f 20.000, uit te voeren door een aannemer met een kapitaal van f 40.000, in het eerste geval wel, in het tweede geval niet mogelijk is.

Het gevolg van de doorvoering zou dan ook zijn, dat door de aannemersbonden van heden af hogere financieele welstandseischen gesteld worden aan hen, die zich als aannemer willen opwerken, terwijl zij, die werken willen uitvoeren met den steun van borgen, gedwongen worden zulks na te laten. Of na de eventueele inwilliging van de thans gestelde eischen, nieuwe zullen volgen, moet worden afgewacht.

De positie, waarin de aannemersbonden zich plaatsen, gaat dan ook veel gelijkenis vertoonen met die der gilden uit den na-middeleeuwschen tijd.

Zeer ernstige bedreigingen aan het adres van niet-aangesloten aannemers, die onder de oude voorwaarden wilden inschrijven, kwamen reeds voor. Dat een dergelijk machtsmisbruik op den duur zou moeten leiden tot nadeel van aanbesteders, is voor een ieder duidelijk.

De moeilijkheden voor de overheidslichamen zijn echter nog meerdere.

Is de particuliere aanbesteder binnen zekere grenzen vrij een werk op te dragen aan een inschrijver, die hem goed dunkt, voor het overheidslichaam is het passeeren van een laagsten inschrijver vaak zeer moeilijk, indien daarvoor niet zeer positieve redenen kunnen worden aangevoerd en toch kunnen deze o.a. bij minder bekwaam of betrouwbaar geachte aannemers, zeer moeilijk zijn aan te toonen. In dergelijke gevallen is daarom de eisch van borgen een noodzakelijkheid. Verder kunnen bij het ontbreken van borgen veel moeilijkheden zich voordoen bij cessieverleening, bij verpanding, bij faillissement, bij overlijden van den aannemer, enz. Tegen al deze omstandigheden vooruit maatregelen te treffen is niet doenlijk. Het gevolg hiervan kan zijn het voor geruimen tijd gedwongen

stopzetten van een werk. Is toch een borg in staat het geheele bedrijf van den aannemer onmiddellijk over te nemen, voor overheidslichamen zal zulks als regel niet zonder meer mogelijk zijn.

ad 2. De door de aannemersbonden gevraagde arbitrage in alle gevallen is bij den bestaanden vorm van arbitrage niet acceptabel.

Arbitrage kan dan goed zijn, indien door beide partijen in de wijze van arbitreeren een onbeperkt vertrouwen gesteld kan worden. Bij het bestaande systeem verkeert het overheidslichaam vrijwel altijd in een ongunstige positie. Arbitrage kan ontstaan voor een tekortkoming van den aannemer, gesteld door den aanbesteder, of over vorderingen, die de aannemer meent te kunnen instellen. In het eerste geval is het voor een aannemer niet moeilijk om gelijktijdig tegenvorderingen in te dienen. Ook in het tweede geval zijn vermeende vorderingen niet moeilijk te scheppen en zal zulks in sommige gevallen dan ook wel voorkomen, indien het den aannemer gaat blijken, dat het werk ongunstige resultaten zal afwerpen.

De samenstelling der arbitragecommissies (één arbiter door elk der beide partijen en één gemeenschappelijke) is zoodanig, dat de aannemer-arbiter zich als regel voelt als de behartiger der belangen van zijn partij, de overheidsarbiter als regel minder dit gevoel heeft en de neutrale arbiter als bemiddelaar optreedt. Het gevolg hiervan is, dat, indien de aannemer zijn vordering maar hoog genoeg stelt, de beslissing voor het publiekrechtelijke lichaam als regel niet zeer bevredigend is.

Dat de overheidslichamen huiverig zijn om den bestaanden vorm van arbitrage zonder meer te accepteren voor alle geschillen, behoeft dan ook geen verwondering te wekken.

ad 3. De hiergestelde eisch kan zonder twijfel als billijk erkend worden.

De vraag is nu, hoe de houding van de overheidslichamen zal zijn? Over welke middelen van verweer wordt beschikt.

Allereerst worde nog opgemerkt, dat indien de overheidslichamen van meening zijn, dat zij aan de gestelde eischen niet kunnen toegeven, zij zich met toelaatbare middelen behooren te verdedigen. Eenmaal tegen haar wil tot toegeven gedwongen, dan kunnen straks ook meerdere maatregelen voor de deur staan, waaronder o.a. gedacht moet worden aan boycot bij het toelaten van op de zwarte lijst staande aannemers, leveranciers, enz.

Van de belangrijke overheidslichamen gaf onmiddellijk Amsterdam aan de eischen toe. Of de nauwe relatie van de bonden met het dagelijksch bestuur dezer gemeente hiertoe aanleiding gaven, behoeft hier geen punt van beschouwing uit te maken.

Van de overige staan velen nog afwijzend tegenover één of meerdere der eischen. Het totaal der door deze aan te besteden werken mag zeker op 30 pCt. der vaderlandsche productie geschat worden. Door samenwerking moet het deze mogelijk zijn aan een hun inziens onbillijken eisch weerstand te bieden.

Komt men niet tot samenwerking, dan zal zonder twijfel menig overheidslichaam ertoe besluiten, zelf tot uitvoering van werken over te gaan. Reeds beschikken 's-Gravenhage en de spoorwegen over organisaties, welke dit mogelijk maken. Indien op groter schaal hiertoe zou worden overgegaan, is voor de aannemers op den duur hieruit belangrijk nadeel te verwachten. Eenmaal toch ingesteld, is van dit instituut eerder verdere uitbreiding dan beperking te verwachten. Ook aan het normale eigen beheerwerk zal zonder twijfel uitbreiding gegeven worden, vooral ook door de grootere gemeenten, welke hier reeds voor ingericht zijn. De vraag doet zich dan ook voor, of het gehanteerde wapen op den duur niet zal blijken een tweesnijdend zwaard te zijn geweest.

Ing. S. L. WIJNBORGEN.

DE TABAKSHANDEL IN 1928.

Vingen wij het overzicht over den tabakshandel in 1927¹⁾ aan met de opmerking, dat niet te ontkennen was, dat genoemd jaar betere resultaten had opgeleverd voor de producenten dan voor den handel, over het jaar 1928 kan zonder voorbehoud hetzelfde gezegd worden.

De Sumatra-oogst toch bracht met 231 cents per $\frac{1}{2}$ KG. niet minder dan 37 cents per $\frac{1}{2}$ KG. meer op dan het jaar te voren.

Van Java-tabak leverde Bezoekie, evenals verleden jaar verkocht tot bijna 50 cents per $\frac{1}{2}$ KG., een voor de planters zeer gunstig resultaat op. De Vorstenlanden-tabak werd weliswaar tot een circa 30 cents per $\frac{1}{2}$ KG. lager doorsneecijfer verkocht dan het jaar te voren, toen de oogst den hoogen doorsneeprijs van 86 cents per $\frac{1}{2}$ KG. opracht; toch leverde deze tabak voor de meeste ondernemingen nog een redelijk winstcijfer op.

Voor den tusschenhandel is echter de ongunstige constellatie, waarvan reeds in ons vorige overzicht melding gemaakt werd, in geen deele verbeterd; deze ziet integendeel zijn arbeidsveld steeds kleiner worden.

Een der middelen om zich tegen de dreigende uitschakeling van zijn diensten te verzetten, vindt de handel, zooals reeds verleden jaar vermeld, in het afsluiten van groote leveringscontracten, een middel echter waarvan alleen de zeer kapitaalkrachtige firma's gebruik kunnen maken, en dat voor anderen licht een tweesnijdend zwaard kan worden.

Meer dan ooit heeft dan ook het jaar 1928 in het teekender ondershandschезaken gestaan; ook de import van Java-krossoks, voor zoover deze behooren tot de soorten, welke in Indië direct van de inlanders opgekocht worden, ziet men hoe langer hoe meer verlegd worden uit de handen der importfirma's in die van enkele groote concerns van handelaars, die de tabak direct bij hun afnemers plaatsen. Hoe groot dit quantum langzamerhand geworden is, blijkt daaruit, dat van de in 1928 aangevoerde circa 225.000 pakken van deze krossoks slechts de kleinste helft op normale wijze bij inschrijving gebracht werd.

Het quantum Sumatra-tabak, hetwelk op levering door den handel overgenomen werd, bedroeg ruim 40.000 pakken.

Voor de handelaars welke hieraan niet deelnamen, doch trachtten op de ouderwetsche wijze hun zaken te drijven, is 1928 weder een moeilijk en vaak teleurstellend jaar geweest.

De toestanden in de sigaren-nijverheid hebben nog geen verbetering van eenige beteekenis ondergaan. Holland is weliswaar een der weinige landen waar het verbruik van sigaren ten minste niet achteruitgaat, terwijl de export in 1928 weder met een paar miljoen stuks vermeerderd is (van 55 tot 58 miljoen); het valt echter niet te ontkennen, dat ook in Holland de concentratie meer en meer veld wint, terwijl voor de middelfabrikanten de strijd om het bestaan steeds moeilijker wordt. Ditzelfde geldt in nog sterkere mate in Duitschland, zoowel voor de sigaren- als voor de kerffabricage. Een duidelijk beeld hiervan geven de cijfers der Deutsche statistieken over de jaren 1921 tot 1927. In eerstgenoemd jaar bedroeg het aantal sigarenfabrieken en kerverijen, waarin van 11 tot 100 arbeiders werkzaam waren 1806, tegen 40 „grootbedrijven” met meer dan 500 arbeiders. In 1927 bedroeg het aantal der „grootbedrijven”, na een vrij sterke tusschentijdsche daling weder 38, terwijl dat der andere categorie gedaald was tot 1329. Geheel zuiver is deze vergelijking niet, omdat de cijfers ook de filiaalfabrieken der grootste firma's bevatten, waarvan in deze tijdsruimte ongetwijfeld eenige uit bezuinigingsoverwegingen samengesmolten zijn; er blijkt daaruit echter toch voldoende de onbevredigende gang van zaken bij deze categorie. Bij

¹⁾ Zie E.-S. B. van 25 Januari 1928.

de kleinindustrie (bedrijven onder 10 arbeiders) is de achteruitgang even opvallend, nl. van 5233 bedrijven in 1921 tot 3959 in 1927.

Waar speciaal de middelfabrikanten voor een aantal Hollandsche handelaars vroeger een geregeld afzetgebied vormden (de groote dekken den hoofdschotel van hun behoefte direct aan de markt) behoeft het geen betoog, dat over den afzet in tweede hand vrijwel het geheele jaar klachten vernomen zijn.

De kerftabak-fabricage had een normaal verloop; na de geringe daling in 1927 vermeerderde de export van dit artikel weder van 11 tot 12 millioen pond.

Met eenigen ophef aangekondigde plannen om in Amerika openlijk tot het vormen van een „pool” voor den inkoop van Sumatra-tabak te komen (zoogenaamd als tegenwicht tegen de nauwe samenwerking der groote produceerende maatschappijen) werden in de kiem gesmoord, doordat de daarvoor benodigde goedkeuring van het Amerikaansche gouvernement niet verkregen werd.

Van Sumatra leverde de 1927er oogst 223.264 pakken, welke oprachten 231 cents per $\frac{1}{2}$ KG., tegen 239.914 pakken, verkocht tot 194 cents per $\frac{1}{2}$ KG., het jaar te voren.

De totale waarde van den oogst bedroeg dus circa 80 millioen gulden, of 8 millioen gulden meer dan die van den 1926er oogst.

Toen op 16 Maart de eerste inschrijving gehouden werd, bleek reeds dadelijk, dat men te rekenen had met een belangrijk beter gewas dan het jaar te voren. De tabak was rijp en goed beregend, daardoor flink uitgegroeid en dun van blad, uiterst voordeelig in de bewerking. Een fout, die men veelal bij een rijpen oogst aantreft, kwam ook thans voor, namelijk, dat de kleur van de asch om de sigaar vaak niet zoo wit was als voor het beste fabrikaat vereischt; ook het percentage heldervale tabak was niet zeer groot.

Dit gold zoowel voor het zandblad als voor de voetbladpartijen. De kleuren van het middenblad hellen bij iederen oogst meer naar het bruine over; schakelt men daarvan de nog voor Amerika geschikte merken uit, dan houdt men een product over, dat aan de steeds hogere eischen aan de kleur van het dekblad gesteld, nog slechts in geringe mate voldoet. Een groot deel van deze partijen, evenals het topblad, leverde echter dit jaar zeer bruikbaar vlot brandend omblad, waarvoor geregeld goede vraag bestond.

In de eerste inschrijvingen trachtten de Deutsche koopers zich wat terug te houden, in de hoop daardoor op de opbrengstprijzen eenigen druk te kunnen uitoefenen. Wat het zandblad betreft, zoo hebben deze pogingen geenerlei succes gehad; de markt voor dit artikel is reeds dadelijk op een zeer hoog peil geopend, terwijl de prijzen in den loop der campagne nog geregeld gestegen zijn. Goed Sumatra-zandblad verkeert dan ook de laatste jaren door het steeds toenemende verbruik in de uitzonderingspositie, dat het daarvan aangeboden quantum niet grooter is dan de consumptie. Deze omstandigheid is in 1928 in bijzonder sterke mate tot uiting gekomen, omdat de vorige oogst zoo onbevredigend uitgevallen was en fabrikanten daarvan dus geen pak méér gekocht hadden dan noodig was om hun behoefte te dekken, tot de nieuwe oogst aan de markt kwam. Toen deze dan ook bleek in vele opzichten uitmuntend aan de gestelde eischen te voldoen, terwijl bovendien de zeer voordeelige uitwerking der tabak een hooger prijsniveau rechtvaardigde, ontstond van alle zijden de drang om zich — vooral van het allerbeste gedeelte daarvan — een voldoende quantum te zekeren. Dit heeft voor zandblad het geheele jaar een opgeschroefde stemming ten gevolge gehad, niet weinig in de hand gewerkt door tal van ondershandsche verkoopen. Reeds in het begin der campagne werd bekend gemaakt, dat de TTR/Langkat-oogst (1600 pakken) en de vierde lengten zandblad van de Deli Maatschappij (6200

pakken Z/Deli en Z/Langkat) uit de hand verkocht waren. Spoedig daarop volgde de Tabakmaatschappij „Arendsburg” met haar geheelen zandblad-oogst (3125 pakken), terwijl — wat vroeger bijna nooit gebeurde — herhaaldelijk bij de Deli Maatschappij partijen zandblad nog tijdens de kijkdagen (dus vóór de officieele inschrijving) uit de hand afgedaan werden. In het algemeen kan men zeggen, dat de betere merken hieruit bijna geregeld tot hooge prijzen nog aan de markt omgezet werden. Als koopers hiervan traden op den voorgrond Deutsche en Hollandsche fabrikanten, zoomede de Zweedsche Regie.

Het voetblad leverde dit jaar voor Amerika (waar door de hooge invoerrechten voordeelige uitwerking der tabak een nog voornamere rol speelt dan in Europa) een bij uitstek geschikt product op; er is dan ook tot zeer bevredigende prijzen een beduidend grooter deel van den oogst naar Amerika gegaan dan in 1927, nl. circa 33.000 pakken (15 pCt. van den oogst) tegen 26.000 pakken (11 pCt.) het jaar tevoren.

Voor het deel uit de voetblad-partijen, dat door Amerika niet genomen werd en dat dus voor den Hollandschen handel beschikbaar bleef, scheen het aanvankelijk, dat de markt iets minder opgedreven zou worden. Door de groote onderlinge concurrentie liepen de prijzen ook hiervoor echter spoedig weder in de hoogte, niettegenstaande de verkoop in tweede hand weinig vlot ging (in tegenstelling met zandblad scheen het soms alsof de afnemers dezer voetbladmerken bij de fabrikanten geheel stil stond).

Zooals hierboven reeds aangeduid, kwam bij het middenblad en topblad dit jaar uitmuntend omblad voor; groote posten hiervan werden in het begin der campagne ongezien afgedaan, waarmede de koopers over het algemeen goed reussederen.

De Zweedsche Regie kocht dit jaar, behalve eenige betere zandbladmerken, weder enkele van de beste voetblad-partijen, terwijl ook Hongarije een paar partijen direct bij inschrijving kocht.

De 1928er Sumatra-oogst zal vermoedelijk een iets grooter quantum dan de 1927er oogst leveren.

De belangstelling voor de Java-markt concentreert zich meer en meer op Vorstenlanden en Bezoekie (plantagetabak) daar, zooals hierboven reeds opgemerkt, het meerendeel der aanvoeren uit andere districten niet meer publiek aan de markt gebracht wordt.

De berichten over den Vorstenlanden-oogst waren tamelijk optimistisch geweest; de uitval der tabak bleek slechts in zoverre hieraan te beantwoorden, dat men te doen had met een volbladdig en ook dunbladdig product. Voor dek geschikte kleuren kwamen daarbij echter slechts weinig voor; daarentegen vond men veel vochtige, soms wat zoete tabak daaronder, terwijl brand en qualiteit bij het overgrootste deel van den oogst veel te wenschen overlieten. Het ouderwetsche qualiteits-Vorstenlandendek komt de laatste jaren zoo goed als niet meer voor. Door het bijna uitsluitend werken op bladrijksdom, door de meeste ondernemingen met het oog op Amerika thans toegepast, heeft men een product gekregen dat, vooral bij een minder goeden oogstuitval, bitter weinig aantrekkelijkheid biedt, en waarvoor naar verhouding van het groote quantum (de 1927er oogst leverde weder circa 130.000 pakken) veel te weinig afzetmogelijkheden bestaan. Weliswaar nam Amerika ook in 1928 nog een quantum daarvan op, doch dit is van weinig beteekenis geweest (circa 4000 pakken); bovendien lagen de prijzen voor dit doel betaald (in doorsnee niet meer dan circa 200 cents per ½ KG.) op een geheel ander niveau dan in 1927. Op de doorsnee-opbrengst van den oogst heeft Amerika dit jaar dan ook nagenoeg geen invloed uitgeoefend.

Voor de weinige goedsoortige partijen omblad en dek welke nu en dan aan de markt kwamen, bestond steeds tot bevredigende prijzen goede kooplust.

Een deel der tabak moest ook dit jaar weder zijn weg naar de kerfbank vinden, terwijl een flink quantum (hoewel beduidend minder dan verleden jaar) door de Fransche Regie opgenomen werd.

De uitval der *Bezoekie's* was in verhouding veel beter dan van de Vorstenlanden. De oogst hiervan leverde voor een groot deel goed rijp vlotbrandend omblad en binnengoed. Had men verleden jaar vaak moeite werkelijk goed omblad machtig te worden, thans was de keuze daarin veel grooter. De abnormaal hooge cijfers in 1927 voor eenige partijen van het beste omblad betaald, kwamen dit jaar dan ook veel minder voor. Toen de eerste kooplust wat gestild was en het bleek, dat deze oogst een ruim quantum zeer goed omblad zou leveren, is de markt voor dit artikel wel wat kalmer geworden.

Dat deze oogst, bij zulk een goeden uitval, toch slechts ternauwernood eenzelfde doorsneeopbrengst kon halen als de vorige, toont ten duidelijkste tot welke abnormale hoogte de prijzen voor de beste ombladpartijen in 1927 opgedreven waren.

Naar Amerika is in 1928 van Bezoekie slechts een onbeduidend quantum gegaan. Voor Zwitserland bevatte de oogst een klein deel buitengewoon goed geslaagde tabak, hetwelk tot ongekend hooge cijfers verkocht werd.

De uitval der *Loemadjang's* was middelmatig. In den loop van het jaar vond in de prijzen van dit artikel, welke de laatste jaren enorm opgedreven waren, een gevoelige daling plaats, terwijl zelfs op het verlaagde prijsniveau verkoopen moeilijk tot stand kwamen.

Omtrent de andere Krossoks (*Kedirie, Rembang, Kadoe, Madoera*, enz.) valt niets bijzonders te vermelden. Met uitzondering van eenige partijen Kadoe, welke zeer goed binnengoed leverden en dan ook hoog betaald werden, zoomede een deel der Madoera's, welke in soort wat beter vielen dan gewoonlijk, liet de uitval uit deze districten veel te wenschen over.

Van Borneo werden aangevoerd 2613 pakken verkocht tot circa 220 cents per ½ KG.

Op 21 September werden bij inschrijving aangeboden 481 balen Portorico. Deze tabak verwekte veel opzien, omdat een deel daarvan bladen bevatte, welke in heldervale kleur en bladstructuur met Sumatra konden wedijveren. Brand en qualiteit bleken echter in geenerlei opzicht aan de gestelde eischen te voldoen, zoodat de markt tenslotte toch aan de tabak slechts een matige waarde bleek toe te kennen.

Ook in dit jaar werden de Rijsoorten weder nagenoeg geheel ondershands verhandeld.

Van Noord-Amerikaansche *vatentabak* zijn de aanvoeren beduidend kleiner geweest dan het jaar tevoren. Het verschil is in hoofdzaak veroorzaakt door het feit, dat de prijzen voor Burley en Maryland, welke in 1927 vrij groote aanvoeren mogelijk maakten, thans weder tot een peil gestegen zijn hetwelk voor den import hier vrijwel prohibitief is.

Behalve eenige partijen gele Virginie bestaan de aanvoeren verder hoofdzakelijk uit Kentucky en bruine Virginie, welke soorten echter bijna geheel direct door de fabrikanten, die deze verwerken, geïmporteerd worden.

Van Zuid-Amerikaansche tabak bleven de aanvoeren eveneens vrij belangrijk (4 miljoen KG.) onder die van 1927.

Van Braziel bestond voor de beste tabak vrij geregeld vraag; zaken in mindere soorten bleven echter het geheele jaar door sleepende.

Van Havana, waarvan in 1927 een vrij groot quantum goedkoope tabak geïmporteerd werd, bleven de hoogere prijzen in het productieland een beletsel voor groote zaken. Voor deze soort bestaat bij handelaars en fabrikanten veel minder belangstelling dan vroeger.

De nieuwe Domingo-oogst viel zeer slecht uit, en

bleek voor een deel voor sigaren-tabak vrijwel onge-schikt te zijn. Niettegenstaande de lagere prijzen blijven zaken in dit artikel zeer moeilijk. In tabak van den ouden oogst, welke bevredigend uitgevallen was, ging, toen de uitval van den nieuwen oogst bekend werd, nogal wat om.

Van *Britsch-Indische soorten* werd door de hooge prijzen in het oorsprongland nog iets minder aan-gevoerd dan het jaar tevoren.

Ditzelfde geldt voor *China-tabak*, welke soort door de onreële pakking voor veel afnemers het belang gaat verliezen.

Van *Oriëntaalsche tabak* bleven de aanvoeren onge-veer op hetzelfde peil van 1927.

De zaken in de betere soorten hiervan worden uitsluitend ondershands door enkele groote concerns afgesloten. Aan de markt komen alleen nu en dan partijen Argos en ordinaire tabak uit Bulgarije, Joego-Slavië, en dergl.

Voor deze laatste soorten waren in 1927 de prijzen voor de in Holland en Hamburg/Bremen liggende oude voorraden reeds sterk gedaald. Deze daling heeft in 1928 nog een grooteren omvang aangenomen, met het gevolg dat thans eindelijk deze voorraden, zij het dan tot ongekend lage prijzen, voor het grootste deel geruimd zijn. Zelfs op deze lage basis vordert de afzet in tweede hand daarvan slechts langzaam.

De aanvoeren in 1928 bedroegen in totaal circa 99 miljoen KG., tegen 111 miljoen KG. in 1927.

Zij waren verdeeld als volgt:

Sumatra en Java:

Aanvoer in 1928 circa 69 miljoen KG.

" " 1927 " 73 " "

Noord-Amerikaansch:

Aanvoer in 1928 circa 12 miljoen KG.

" " 1927 " 15 " "

Zuid-Amerikaansch:

Aanvoer in 1928 circa 10 miljoen KG.

" " 1927 " 14 " "

Grieksch en Turksch:

Aanvoer in 1928 circa 6 miljoen KG.

" " 1927 " 6 " "

Diversen (Britsch-Indisch, Chineesch, Algiersch, Manilla, enz.):

Aanvoer in 1928 circa 2 miljoen KG.

" " 1927 " 3 " "

F. M. v. E.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand December 1928, in vergelijking gebracht met de overeenkomstige cijfers van December 1927 en met de raming.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand *f* 43.209.400 op tegen *f* 39.811.700 in Decem-ber 1927 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van *f* 3.397.700. De totale opbrengst overtrof voorts de raming met een bedrag van *f* 4.378.000.

De totale opbrengst over het geheele jaar 1928 be-droeg *f* 492.305.100, d.i. *f* 6.826.600 minder dan de opbrengst van het daaraan voorafgaande jaar. Daer-entegen werd de raming in het tijdvak Januari t.m. December 1928 met een bedrag van *f* 26.328.100 over-schreden. Elf middelen brachten te zamen *f* 32.708.200 méér op dan het voor 1928 geraamde bedrag; de op-brengst der overige twaalf middelen bleef *f* 6.380.100 bij de raming ten achter. Weliswaar is deze vergelij-king niet geheel zuiver, daar gelijk reeds meermalen werd opgemerkt, bij de ramingen voor de personeele belasting en de inkomstenbelasting met belastingverla-gingen is rekening gehouden, welke zich in de eerste maanden niet of nog slechts in geringe mate hebben doen gevoelen en die ook overigens nog niet ten volle konden doorwerken, doch ook als men dit in aanmer-king neemt, mag de loop der middelen in het afgeloop-en jaar alleszins bevredigend worden genoemd.

In vergelijking met de overeenkomstige maand van het vorige jaar vertoonden de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting, de dividend- en tantiëmebelas-ting, de invoerrechten, de zout-, de geslacht-, de wijn-, de bier-, de suiker- en de tabakaccijns, de belasting op rijwielen, de zegelrechten, de registratierechten, de rechten van successie, van overgang bij overlijden en van schenking, de domeinen en de loodsgelden een hooger opbrengstcijfer. Daarentegen brachten minder op de personeele belasting, het statistiekrecht, de ge-distilleerdaccijns en de belasting op gouden en zilve-ren werken. De akten voor de jacht en visscherij ble-ven ongeveer in opbrengst gelijk. Bij de meeste mid-delen kon derhalve een stijging worden waargenomen, bij sommige tot een niet onaanzienlijk bedrag.

Wat de grondbelasting betreft, valt op te merken, dat in de maand December de einduitkeering pleegt plaats te hebben van de bemalingsbelasting en van de provinciale- en gemeente-opcenten betreffende den loopenden dienst, welke uitkeering de opbrengst over December met rond *f* 261.900 overtrof. Vandaar, dat voor de maand December geen inkomst kon worden vermeld. De totaal-opbrengst beliep in 1928 *f* 558.800 meer dan in 1927; daarentegen kon de raming niet worden bereikt (nadeelig verschil *f* 143.800). Bij dit laatste moge worden opgemerkt, dat het ramingscijfer voor 1928 ruim 7 ton hooger is gesteld dan voor het daaraan voorafgaande jaar.

De personeele belasting bleef zich in dalende lijn bewegen en gaf *f* 107.200 minder te boeken dan in de maand December van 1927. Deze daling, welke reeds sedert de maand Februari van dit jaar aanhoudt, vindt haar verklaring in de bij de wet van 28 Decem-ber 1926 (Staatsblad No. 432) tot stand gebrachte be-lastingverlaging. Gerekend over 12 maanden kwam in 1928 *f* 1.634.000 minder binnen dan in 1927. Daer-entegen werd de raming in de laatstgenoemde periode met niet minder dan *f* 5.077.400 overschreden. Dit laatste is voor een goed deel toe te schrijven aan de omstandigheid, waarop bij dit middel reeds meermalen is gewezen, dat nl. de bedoelde belastingverlaging in het afgelopen jaar nog niet volledig heeft kunnen doorwerken. Terwijl op een teruggang in opbrengst van *f* 5,8 miljoen was gerekend, bedroeg het decres slechts *f* 1.634.000. Het spreekt wel vanzelf, dat uit de betrekkelijk ruime opbrengst van 1928 geen opti-mistische conclusies voor het pas ingetreden jaar mo-gen worden getrokken.

De inkomstenbelasting gaf een kleine stijging in opbrengst te zien (van *f* 94.800), wellicht te danken aan het inhalen van in eenige vorige maanden van het jaar ontstane achterstand. De raming werd in de afgeloopen maand met *f* 2.051.400 overschreden, waarbij intusschen moet worden bedacht, dat de laat-ste maand van het jaar doorgaans ruime inkomsten uit dit middel geeft. Bij vergelijking van de ontvang-ten over de twaalf maanden van 1927 en 1928 blijkt, dat de bedragen als volgt over de verschillende dienst-jaren kunnen worden onderverdeeld:

	Jan. t/m. Dec. 1927	Jan. t/m. Dec. 1928
1924/25....	<i>f</i> 2.821.200	—
1925/26....	" 4.710.800	<i>f</i> 1.427.600
1926/27....	" 59.825.500	" 3.454.600
1927/28....	" 35.503.400	" 61.055.200
1928/29....	" —	" 28.527.000
Totaal.	<i>f</i> 102.860.900	<i>f</i> 94.464.400

In het afgelopen jaar werd blijkens bovenstaand staatje *f* 8.396.600 minder ontvangen dan in het daaraan voorafgaande. Voor een deel is dit decres aan achterstand in de aanslagsregeling 1928/1929 te wijten; voor een belangrijker deel aan de verlaging van het tarief. Ook doet de omstandigheid zich ge-voelen, dat uit de oudste dienstjaren minder werd ontvangen. Daarentegen leverde het dienstjaar 1927/1928 ruim 12 ton meer op dan het overeenkom-stige dienstjaar 1926/1927 in 1927. Wat de raming betreft kwam in 1928 *f* 9.464.400 meer binnen dan waarop was gerekend. Ook bij dit middel doet zich de

omstandigheid voor, dat de belastingverlaging, in verband waarmee de betreffende middelenpost lager werd geraamd (in casu *f* 15 miljoen) dit jaar nog niet haar volle zwaarte kon doen gevoelen. Het dienstjaar 1928/1929 gaf slechts een kleine *f* 7 miljoen minder te boeken dan het overeenkomstige dienstjaar 1927/1928 in 1927. In het volgend jaar, wanneer de belastingverlaging geheel zal kunnen doorwerken, zal dan ook vrij zeker een verdere daling in opbrengst moeten worden geconstateerd.

In tegenstelling met de drie vorige maanden gaf de vermogensbelasting ditmaal een surplus (van *f* 1.13.000). Vermoedelijk mag deze stijging worden toegeschreven aan een inhalen van den geringen achterstand, welke in den loopenden dienst was ontstaan. In totaal kwam in 1928 *f* 162.300 minder binnen dan in het voorafgaande jaar, terwijl de raming evenmin kon worden gehaald (nadeelig verschil *f* 1.204.600). Bij dit laatste cijfer moet intusschen worden bedacht, dat de voor 1928 geraamde opbrengst, met het oog op de ruime ontvangsten, die dit middel in 1927 te zien gaf, *f* 1.800.000 hooger werd gesteld dan voor 1927. Achteraf blijkt deze optimistische raming niet door de feiten te worden gerechtvaardigd.

Ook de dividend- en tantiëmebelasting liep in opbrengst vooruit en wel met het vrij belangrijke bedrag van *f* 536.500. Dank zij dezen meevaller bedroeg de totale opbrengst van 1928 nog maar *f* 1.268.400 minder dan die van het daaraan voorafgaande jaar, een overigens niet onbedenklijke teruggang. Wat de raming betreft was de uitkomst, nog minder bevredigend, daar de opbrengst *f* 2.824.700 bij het geheele voor 1928 geraamde bedrag ten achter bleef. Ten aanzien van dit laatste cijfer moge nog in herinnering worden gebracht, dat het opbrengstcijfer voor 1928 *f* 6 miljoen hooger was gesteld dan voor 1927. Het blijkt nu, dat van de verwachte meerdere baten slechts iets meer dan de helft onder de middelen kon worden verantwoord.

De rechten op den invoer gaven weer een stijging in opbrengst te zien (van *f* 63.300). Daarentegen liep het statistiekrecht ditmaal eenigszins in opbrengst terug (met *f* 3.300). De jaarcijfers zijn voor beide middelen dank zij de ruime ontvangsten in de vorige maanden van het jaar zeer gunstig. Zoowel de opbrengst van het vorige jaar als de raming werden bij beide belastingen overschreden bij de invoerrechten met onderscheidenlijk *f* 4.147.200 en *f* 6.166.100, bij het statistiekrecht met respectievelijk *f* 205.700 en *f* 264.700. Vooral de invoerrechten geven de laatste jaren een sterke stijging in opbrengst te zien; na de nieuwe Tariefwet van 1925 kwam de opbrengst met een sprong van *f* 35.746.000 (1924) op *f* 44.449.500 in 1925 en op *f* 57.244.200 in 1926; in 1927 en 1928 hield de stijging aan, zoodat thans reeds *f* 62.866.100 kon worden geboekt.

De accijnzen maakten, uitgenomen den gedistilleerdaccijn, een goed figuur. De zoutaccijn liep op met *f* 2.100, in tegenstelling met alle vorige maanden van dit jaar, toen een daling in inkomst moest worden geconstateerd. De geslachtaccijn accresseerde met *f* 118.100, vermoedelijk tengevolge van de stijging der veeprijzen; over het algemeen heeft dit middel in het afgelopen jaar ruim gevloeid. Ook de wijnaccijn leverde een surplus op, zij het tot het niet zeer belangrijke bedrag van *f* 7.400. Daarentegen vertoonde de gedistilleerdaccijn een zeer scherpe daling in opbrengst (van *f* 5.288.600 tot *f* 4.362.500), doch deze teruggang is slechts schijnbaar, daar de maand December in 1928 vier verschijndagen van den krediettermijn telde tegen vijf in 1927. Neemt men dit in aanmerking, dan blijkt per slot van rekening in de afgelopen maand per week nog iets meer te zijn veraccijnsd dan in dezelfde maand van 1927. Het bier leverde *f* 189.000 meer voor de schatkist op, hetgeen mede in verband met de stijging in opbrengst der vorige maanden, op een toenemend hierverbruik wijst. Ook de suikeraccijn gaf in de afgelopen

maand ruimere baten; het surplus bedroeg niet minder dan *f* 1.500.500. Neemt men in aanmerking, dat de maand December in 1927 vier verschijndagen van den krediettermijn bevatte en in 1928 vijf, dan verliest deze vooruitgang wel zijn in het oog vallend karakter, doch dan blijkt de suikeraccijn toch nog 6 ton extra te hebben opgebracht. Vermoedelijk is deze stijging toe te schrijven aan de omstandigheid, dat men meent, dat de suikerprijs over het laagste punt heen is gekomen, en daarom weer voorraden gaat maken. Eindelijk moge nog worden gewezen op den tabakaccijn die een accres van *f* 55.600 vertoont.

Vergelijkt men de opbrengsten der accijnzen over de twaalf maanden van 1928 met die van 1927 en met de raming, dan komt men tot het volgende resultaat:

	Opbrengst 1927	Opbrengst 1928	Raming 1928
Zout	<i>f</i> 2.130.900	<i>f</i> 1.974.200	<i>f</i> 2.200.000
Geslacht....	„ 10.335.600	„ 10.981.700	„ 10.000.000
Wijn	„ 2.709.200	„ 2.689.500	„ 2.700.000
Gedistilleerd	„ 46.065.800	„ 44.999.000	„ 45.000.000
Bier	„ 13.454.800	„ 14.668.800	„ 13.500.000
Suiker	„ 44.378.400	„ 47.663.900	„ 44.000.000
Tabak	„ 22.767.100	„ 23.196.700	„ 22.600.000

De belasting op gouden en zilveren werken gaf *f* 2.000 minder te boeken, welke teruggang evenwel ruimschoots door de ruime ontvangsten der vorige maanden wordt gecompenseerd. Over geheel 1928 beliep de meerdere opbrengst *f* 73.500, terwijl de raming met *f* 114.900 werd overschreden. De belasting op rijwielen leverde nog *f* 800 op; over het geheele jaar 1928 kwam uit dit middel *f* 625.800 aan de gewone middelen ten goede, zijnde 10 pCt. van de totale opbrengst. Hieruit blijkt dat in het afgelopen jaar 2.503.000 rijwielplaatjes werden verkocht; in 1927 bedroeg dit aantal 2.265.500.

De zegelrechten liepen met *f* 455.100 omhoog, waarvan *f* 172.400 aan een ruimer vloeien der beursbelasting was toe te schrijven. Gerekend over twaalf maanden kwam *f* 1.036.400 méér binnen. Daarentegen kon de raming niet worden gehaald (opbrengst *f* 980.400 minder). Men vergete evenwel niet, dat het opbrengstcijfer voor 1928 *f* 5.000.000 hooger was gesteld dan voor 1927. De registratierechten gaven in de afgelopen maand *f* 743.900 meer te boeken. Gerekend over 12 maanden beliep de vooruitgang *f* 4.100.400, terwijl de raming met *f* 5.208.800 werd overtroffen, niettegenstaande deze laatste voor 1928 *f* 1.500.000 hooger was gesteld. Vermoedelijk is dit resultaat te danken aan de kapitaalsuitbreiding van verschillende naamlooze vennootschappen.

De successierechten leverden een surplus van *f* 516.200. Gerekend over 12 maanden werd *f* 7.856.800 minder ontvangen, waarin de verlaging van het recht tot uitdrukking komt. Voorts bleef de jaaropbrengst *f* 521.900 bij de raming ten achter. De domeinen gaven *f* 30.400 meer te boeken door toevallige omstandigheden, terwijl de loodsgelden met *f* 9.600 opliepen. De loop van laatstgenoemd middel stelde in het afgelopen jaar eenigszins teleur; in 1927 kwam *f* 75.500 méér binnen. Ook bij de raming bleef de opbrengst ten achter (*f* 422.400); hierbij dient echter te worden bedacht, dat de raming voor 1928 met *f* 1.400.000 was verhoogd.

De inkomsten van het „Leeningfonds 1914” beliepen in de afgelopen maand *f* 8.761.500 tegen *f* 7.970.400 in December 1927. In geheel 1928 werd *f* 82.588.300 ontvangen; in 1927 *f* 100.305.600. De zegelrechten van buitenlandsche effecten brachten in December 1928 *f* 22.800 méér op dan in dezelfde maand van 1927, waaruit een meerdere emissiebedrijvigheid ter beurze blijkt.

Voor het „Wegenfonds” kon in de afgelopen maand *f* 203.900 worden geboekt. De opbrengst over 12 maanden beliep *f* 13.515.600, waarvan *f* 5.631.800 rijwielbelasting. In 1927 werd in totaal *f* 6.545.000 ten bate van het Wegenfonds geboekt.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.**DUITSCHLAND ONDER HET HERSTELREGIME.**

II (Slot).

Dr. F. H. Repelius te Berlijn schrijft ons:

Wat het budget betreft, moge naar de in een vroeger artikel weergegeven tabel worden verwezen¹⁾; de daarin voorkomende voorloopige uitkomsten over 1927/28 blijken thans als definitief te kunnen worden beschouwd.

De ontvangsten van het Rijk vertoonen bij voortduring een gunstige ontwikkeling, met name de belastingopbrengsten blijven bevredigend, niettegenstaande er belangrijke tariefverlagingen plaats vonden. Het probleem is evenwel, aldus de Generaal-Agent, om de uitgaven binnen de grenzen der inkomsten te houden en het tijdstip, waarop krachtige maatregelen in deze richting zullen moeten worden genomen, nadert. Niettemin is een oplossing zeker te bereiken en het is, gezien de tot dusver bereikte resultaten, aan geen twijfel onderhevig, dat het budget van het Rijk de volle bijdrage tot de herstelannuïteit zal kunnen opleveren.

Aangaande de plaats, die de herstelbetalingen in het budget innemen, geeft de Generaal-Agent de volgende cijfers — waarbij de cijfers voor deze betalingen op fiscale jaren en Rijksmarken herleid zijn:

	(in miljoenen R.M.)			
	Inkomsten uit belastingen:	Overdracht aan Staten en Gemeenten:	Andere Uitgaven ¹⁾	Herstelbetalingen ²⁾
1925/26 (definitief)	6.856	2.596	4.557	291
1926/27 „	7.175	2.626	5.367	550
1927/28 „	8.490	3.016	5.401	899
1928/29 (voorloopig)	8.862	3.208	5.281	1.247

¹⁾ exclusief beleggingen.

²⁾ bijdrage uit de Rijksmiddelen, verkeersbelasting en reserve van den Commissaris voor de verpande belastingen.

Uit deze cijfers blijkt, dat, terwijl de last, waarmee de herstelbetalingen op het budget drukken, gedurende de 3 laatste jaren met R.M. 956 miljoen steeg, de belastingen in dezelfde periode R.M. 2,006 miljoen meer opbrachten, terwijl de andere uitgaven met R.M. 1,336 miljoen toenamen.

De stand der Staatsschuld op 30 September 1928 was:

(in miljoenen R.M.)	
<i>Obligatieschulden</i>	
ter valorisatie van oude schulden	5.248
leening 1927	500
<i>Schatkistbiljetten</i>	317
<i>Bankschulden</i>	
Rentenbank	717
Rijksbank	199
<i>Buitenlandsche leening 1924</i>	902
<i>Diverse schulden</i>	86
	7.969

De diverse schulden omvatten, behalve de R.M. 23 miljoen, die van de postreijen zijn geleend, voornamelijk garanties, die het Rijk in oorlogs- en inflatietijd op zich nam in verband met den aankoop van voedingsmiddelen in het buitenland. De later gestelde garanties worden niet regelmatig gepubliceerd. Slechts werd in Maart 1927 bekend gemaakt, dat zij toen R.M. 488 bedroegen, waarvan R.M. 300 exportcrediet aan Rusland.

Niet in de officieele opgaven opgenomen zijn voorts de certificaten, uitgegeven tot vergoeding van door den oorlog geleden schade, welker bedrag op R.M. 1.100 miljoen te schatten is.

Uit de beschouwingen van den Generaal-Agent over het credietwezen zij aangeteekend, dat het nominale bedrag der sedert 1924 opgenomen credieten totaal R.M. 40 milliard belooft. Hiervan werd ongeveer de helft op langen termijn geleend, terwijl het gedeelte van het totaalbedrag, dat in het buitenland werd opgenomen, op 30 pCt. te schatten is.

¹⁾ Zie E.-S. B. van 4 Juli 1928.

De som der buitenlandsche credieten op langen termijn bedraagt thans, na aftrek der reeds plaats gehad hebbende aflossingen en zonder de buitenlandsche leening van 1924, R.M. 5.400 miljoen.

Overheidsleeningen hadden dikwijls beter achterwege kunnen blijven; zij waren toch niet zelden slechts uiting van te hoog opgedreven uitgaven te achten en oefenden in die gevallen een ongunstigen invloed op het economisch leven uit. In het algemeen genomen, hebben evenwel de buitenlandsche leeningen het reconstructieproces van Duitschland zeer bevorderd. Vergeleken met den toestand van vier jaar geleden en de destijds beschikbare middelen, vallen een toename der omzetten en een groei van het productieapparaat te constateeren, die in geen enkele even lange periode hun weerga vinden. Of deze groei gezond is, hangt in de eerste plaats af van den omvang van het productieapparaat, dat met behulp der leeningen is ontstaan, en in de tweede plaats van het vermogen van dat apparaat om een grooter rendement op te brengen dan door den dienst der leeningen wordt geabsorbeerd. In het algemeen blijkt uit de beschikbare cijfers, dat „de in Duitschland gedurende de afgelopen vier jaren gecreëerde nieuwe waarde een aantal malen grooter is dan het bedrag der in het buitenland opgenomen leeningen”.

De emissies in het binnenland waren twee en een half maal zoo groot als die van Deutsche fondsen in het buitenland en zijn als volgt te verdeelen:

	Binnenlandsche emissies in miljoenen R.M.				
	1907/13 jaargemid.	1925	1926	1927	1928
					1 J.-31 O.
<i>Obligaties.</i>					
Rijk, staten en gem.	1.172	15	654	698	440
Publiekrechtel. lich. en ondernemingen	4	22	366	16	224
Hypotheekbanken, Giroverbände, enz.					
a) gemeente oblig.	116	38	465	349	432
b) pandbrieven...	788	840	1.628	1.597	1.258
Particuliere ondern.	400	79	322	194	208
Totaal obligaties..	2.480	994	3.435	2.854	2.562
<i>Aandeelen</i>	740	661	898	1.373	1.057
	3.220	1.655	4.333	4.227	3.619

Hoe groot ook deze bedragen mogen zijn en in welken omvang reeds de door oorlog en inflatie ontstane achterstand geacht kan worden, te zijn ingehaald, de binnenlandsche kapitaalvorming blijft nog steeds onvoldoende om alle behoeften te dekken, zoodat de rentestand in Duitschland nog zeer hoog blijft. Als oorzaken van dit verschijnsel noemt de Generaal-Agent de enorme eischen door den woningbouw gesteld (alleen voor dit doel werd R.M. 9 milliard geleend), de kapitaalbehoeften als gevolg van de uitbreiding der omzetten en van de rationalisatie alsmede die van den landbouw en van de overheid.

Niet uit het oog mag worden verloren, dat de bevrediging van deze behoeften, mits niet voor improductieve doeleinden, zelf weer de vorming van nieuw kapitaal in de hand werkt.

Spaarcijfers en cijfers nopens de toeneming der loopende levensverzekeringen zijn de eenige nauwkeurig vast te stellen gegevens omtrent de grootte der kapitaalvorming. De eerste bedroegen op 31 October 1928 ruim R.M. 6500 miljoen en vertegenwoordigen nagenoeg geheel kapitaal, dat na het eind der inflatie nieuw geaccumuleerd is. De totale kapitaalvorming in 1927 is volgens de door de Reichs-Kredit-Gesellschaft verzamelde gegevens op R.M. 7,6 milliard te schatten.

Wat de positie van het nationale ruilmiddel betreft, moge naar het reeds in dit blad gegeven resumé van het Rapport van den Commissaris bij de Rijksbank worden verwezen¹⁾ en uit het rapport van den Generaal-Agent slechts worden aangeteekend, dat de laatste de technische positie van de Rijksbank ten op-

¹⁾ Zie E.-S. B. van 26 Dec. jl.

zichte van de wereldgoudmarkt nog niet geheel vlekloos acht. Terwijl de Rijksbank wettelijk verplicht is tot aankoop van goud, bestaat een zoodanige verplichting tot afgifte nog niet. Weliswaar heeft zij zich bereid verklaard hare biljetten tegen goud in te wisselen, doch deze verplichting is nog niet juridisch bindend. „Er schijnt geen reden van principieelen aard of van financieel politiek karakter te bestaan waarom de Rijksbank thans niet de noodige stappen in deze richting zou doen. De erkenning van hare wettelijke verplichting zou volledigen terugkeer van Duitschland tot den gouden standaard beteekenen en zou op den duur zeer veel bijdragen tot consolidatie der credietstructuur.”

Hieronder volgen de gebruikelijke conjunctuurfijfers.

prijzen der gekartelleerde grondstoffen gestegen, die der niet gekartelleerde gedaald. De prijzen der landbouwproducten, die grootendeels den invloed der wereldmarkten ondervinden, hebben sterk geschommeld en zijn thans iets lager dan een jaar geleden.

De Generaal-Agent acht in het algemeen de overmatige expansie, die zich gedurende 1927 ontwikkelde, tot staan gebracht; op tal van gebieden van het economisch leven doen de normale krachten zich weer gelden. De schommelingen, die de aan het voorjaar van 1928 voorafgaande periode kenmerkten, zijn gedurende de laatste zes maanden zoowel in aantal als in grootte zeer verminderd en productie, handel en credietwezen vertoonen een grootere bestendigheid dan in welk jaar ook sedert den oorlog.

„Hoe groot de vooruitgang van Duitschland gedu-

1928	Productie				Spoorweg vervoer 1000 goe- deren w.	Buitenlandsche handel			Leveranties in natura (mill. RM.)	Prijzen		Weekloonen		Faillisse- menten	Werkloozen (duizenden)
	Algem. index. 1924/26 = 100	Steen- kool	Ijzer	Staal		uitvoer	invoer	invoer oversch		Groot- handel	Klein- handel	Gesch. arb.	Onges. arb.		
April	124.6	11.715	1.045	1.159	3.439	920	1.175	255	59	139.5	150.7	49.99	37.77	614	729
Mei	121.5	11.932	1.044	1.249	3.727	894	1.086	192	50	141.2	150.6	51.32	38.76	692	630
Juni	118.8	11.833	1.021	1.296	3.844	890	1.108	218	44	141.3	151.4	51.40	38.85	702	617
Juli	117.5	12.483	1.036	1.314	3.917	914	1.183	269	57	141.6	152.6	51.42	38.86	655	564
Augustus	117.8	13.021	1.031	1.329	4.083	1.026	1.083	57	54	141.5	153.5	51.53	39.26	552	574
September	117.2	12.157	985	1.190	4.036	1.059	1.088	29	62	139.9	152.3	51.71	39.82	530	577
October	116.5	13.311	1.016	1.306	4.375	950	1.213	263	60	140.1	152.1	52.10	40.17	685	671

Een jaar geleden bevond zich het Duitsche economisch leven in een stadium van volle expansie, gestimuleerd door de op groote schaal, en met name aan de overheid, verleende credieten. De omvang der productie kwam op een hooger niveau dan sedert de inflatie was bereikt, de prijzen stegen, als gevolg hiervan werden de loonen verhoogd, wat in vele gevallen tot nieuwe prijsstijgingen aanleiding gaf.

Een reactie trad voor zes maanden in; zulks manifesteerde zich voornamelijk in een daling van den omvang der productie, terwijl ook het verbruik eenigszins afnam. Deze dalende tendens heeft zich daarna geaccentueerd.

De productie bleef gedurende het afgelopen halfjaar op een vrijwel onveranderde hoogte en bevindt zich dus thans op het niet onbevredigende niveau van het eerste halfjaar van 1927. De expansie van het vorige jaar werd geremd alvorens zij gevaarlijke proporties aannam en de gevolgde reactie ging slechts tot aan het kort tevoren bereikte niveau. De door het Institut für Konjunkturforschung op grond van de productie in veertien bedrijfstakken berekende index vertoont, hoewel op deze cijfers de toestand van staal- en textielindustrie van grooten invloed is, zeer duidelijk deze ontwikkeling.

De buitenlandsche handel kenmerkte zich in de afgelopen vier jaar door groote fluctuaties in den invoer en gestadigen groei van den uitvoer. Tot voor kort werd het al dan niet gunstige karakter der handelsbalans bepaald door de schommelingen van den invoer. Deze schommelingen worden voornamelijk veroorzaakt door de afhankelijkheid der Deutsche industrie voor hare noodzakelijke grondstoffen van het buitenland, en zijn op haar beurt uitstekende indicaties voor de activiteit in de industrie.

De cijfers van den buitenlandschen handel voor October hebben slechts zeer beperkte waarde, daar, als gevolg van wijziging in de voorschriften betreffende de handelsstatistiek, de importen in deze maand hooger, de exporten daarentegen lager schijnen dan ze in werkelijkheid zijn geweest.

Na de belangrijke prijsstijging in 1927, die voor de destijds in vollen gang zijnde expansie der conjunctuur karakteristiek was, vertoont 1928 een groote mate van stabiliteit. Van de verschillende groepen zijn de prijzen der industriele eindproducten, op welker rekening nagenoeg de geheele stijging van het vorige jaar te stellen was, iets gestegen, om later constant te blijven. De prijzen der grondstoffen voor de industrie zijn onveranderd gebleven; binnen deze groep zijn de

rende de afgelopen vier jaren ook moge zijn geweest, zoo mag toch niet worden aangenomen, dat het reeds alles, wat in den oorlog is vernietigd of alles, wat zou zijn geproduceerd indien er geen oorlog was geweest, heeft ingehaald. Men moet evenwel steeds in het oog houden, dat de tegenwoordige ontwrichtingen en moeilijkheden niet tot Duitschland beperkt zijn. De betaling van de kosten van den oorlog blijft, zelfs tien jaar na zijn einde, een zware taak voor alle landen, die eraan deelnamen. Van al deze landen heeft nog geen enkel zich tot dusver kunnen bevrijden van de schulden en de lasten, die van den oorlog overgebleven zijn, en alle hebben ze, zij het ook in verschillende mate, van zijn inflationistische gevolgen geleden. Bovendien is, zooals de Experts reeds in hun rapport uiteenzetten, de reconstructie van Duitschland niet een doel op zichzelf, maar een onderdeel van het grootere probleem der reconstructie van Europa. Sedert 1924, toen de stabilisatie was bereikt en de uitvoering van het Plan der Experts begon, heeft de reconstructie van Duitschland minstens gelijken tred gehouden met die van Europa als geheel en daarvan een essentieel deel uitgemaakt¹⁾.

DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN ROEMENIË.

Dr. R. Kerschagl te Weenen schrijft ons:

De economische toestand van Roemenië staat op het oogenblik in het teeken van de regeeringswisseling, waarbij het kabinet Bratianu vervangen werd door het kabinet Maniu. De groote onderhandelingen over de buitenlandsche leening van Roemenië, evenals die voor de stabilisatie van de valuta konden door het afgetreden kabinet niet meer tot een eind gebracht worden, ofschoon zij niet ver meer van een definitieve overeenkomst waren verveerd. De nieuwe regeering heeft dan ook ongetwijfeld gemeend in verband met haar economisch programma en haar snel getroffen economische maatregelen gunstiger voorwaarden voor de leening te kunnen verkrijgen. Want dat Roemenië de economische maatregelen, die noodzakelijk waren, niet zonder hulp van een zeer groote buitenlandsche

¹⁾ In het eerste gedeelte van mijn beschouwingen, opgenomen in het nummer van de vorige week, zijn in de tabel onderaan blz. 58 eerste kolom de 2 eerste posten „Leveranties in natura” en „Bezettingskosten en diversen” abusievelijk verwisseld. Deze moeten dus luiden:

Betalingen in R.M.	1924/25	1925/26	1926/27	1927/28
	(in millioenen G.M.)			
Leveranties in natura	414	658	617	725
Bezettingsk. en diversen	208	102	82	71

leening kon doorvoeren, was de nieuwe regeering even duidelijk als de oude. Het was vanzelfsprekend, dat door de geweldige kapitaalschaarschte van het land zonder het toestroomen van buitenlandsch geld niets gedaan kon worden. Voor deze kapitaalschaarschte is niets zoo karakteristiek als het feit, dat de Roemeensche Nationaal Bank gedwongen was de handelsbanken bekend te maken, dat zij iedere bank, welke haar cliënten meer dan 18 pCt. rente zou berekenen, de credietverleening zou weigeren.

Wat nu de eigenlijke Roemeensche staatsleening betreft, stoot haar afsluiting op niet onaanzienlijke moeilijkheden. Tegenover de poging om de nieuwe regeering gunstiger voorwaarden dan de oude te verleenen, stonden de buitenlandsche onderhandelaars tamelijk afwijzend en toonden uitsluitend een zekere tegemoetkoming met betrekking tot de wijze en de hoogte der te geven onderpanden. Bovendien hebben herhaaldelijk veranderingen in de onderhandelende bankgroepen plaats gevonden. Terwijl men oorspronkelijk met een financieele groep onder leiding van de Amerikaansche Blair-groep in verbinding stond, zocht men naderhand ook met andere financiers contact. Te dien einde heeft Roemenië zijn beste menschen, nl. den minister van Handel en Nijverheid, Raducanu en den minister van Financiën Popovici naar het buitenland gezonden. Terwijl in November de pers nog onafgebroken over een directe onderteekening van een buitenlandsche leening sprak, verstomden deze geruchten langzamerhand en men schijnt openlijk onder den indruk van de berichten van de beide onderhandelaars het oorspronkelijke plan van een groote buitenlandsche leening voorloopig te hebben laten vallen, en het bedrag van de eerste tranche der leening van aanvankelijk 80 ten slotte tot ongeveer 60 miljoen dollar te willen beperken, daar men ongetwijfeld, tot op zekere hoogte met recht, van meening is, dat met een toenemenden vooruitgang van de economische sanering voor een latere leening, respectievelijk een latere tranche van de leening gunstiger voorwaarden bereikt kunnen worden. Want dat met een relatief te gering bedrag een ernstige economische hulp voor Roemenië in voldoende mate verzekerd zou kunnen worden, daarover maakt men zich inderdaad geen illusies. Het keerpunt trad 10 Januari in, toen de minister-president Maniu aan het regentschap mededeelde, dat men binnenkort een leening van ongeveer \$ 61 miljoen in Amerika, Frankrijk, Engeland en Duitschland zou opnemen, tegen een rente van 7 pCt. bij een emissiekoers van 89 tot 92 pCt. Practisch komt dit dus neer op een rente van ongeveer 8½ pCt. De Roemeensche minister van Financiën begaf zich den dag daarop met volmachten naar Parijs en het is zeer waarschijnlijk, dat dit de definitieve afsluiting van de eerste tranche beteekent.

Het schijnt ook niet uitgesloten, dat Roemenië na afsluiting van de tranche van de stabilisatieleening de opneming van een grootere leening — men spreekt reeds van \$ 200 tot 400 miljoen — niet direct door middel van buitenlandsche financiers, maar met hulp van den Volkenbond zal doorvoeren, op dezelfde wijze als Bulgarije en Griekenland dat in den loop van 1928 hebben gedaan.

Intusschen waren de buitenlandsche onderhandelingen over de valutastabilisatie reeds in een verder stadium en sneller tot een eind gebracht. Deze onderhandelingen hadden een dubbel verloop. Het eerste stadium betrof het geschil met de Deutsche Rijksbank wegens de aanspraken tegen deze Bank op grond van de gedurende de Deutsche bezetting in Roemenië door de Banca Generala uitgegeven bankbiljetten, welk geschil definitief werd opgelost. De Deutsche Rijksbank, respectievelijk het Deutsche Rijk, betaalt een totaal bedrag van G.M. 75½ miljoen, waartegenover Roemenië zich tot het verleen van tamelijk groote concessies verbindt en zijn klacht bij het Hof van Internationale Justitie intrekt.

Verder werd na langdurige onderhandelingen met

14 Europeesche circulatiebanken een overeenkomst aangegaan, waarbij deze zich tot het verleen van een „révolving” crediet van, naar men zegt, in totaal \$ 25 miljoen bereid verklaarden om daarmee iedere noodzakelijk wordende steunactie voor de stabilisatie van de Lei door te voeren.

Dat een dergelijke voorzichtige maatregel zeer noodzakelijk was, werd spoedig door de feiten bewezen. In de eerste dagen van December werd op eenige internationale beurzen een sterke aanval op de Lei ondernomen, zoodat hij zijn voorloopige stabilisatiekoers van 807 Lei voor één pond sterling niet kon handhaven. De Regeering was daarom genoodzaakt de Lei door aankopen op eenige belangrijke buitenlandse beurzen te steunen, waardoor het, overigens met zeer geringe middelen, gelukte alle aangeboden Lei's op te koopen en den toestand weer te herstellen. In de tweede plaats werden op 10 Dec. strenge voorschriften uitgevaardigd, waarbij aan de banken iedere deviezenhandel voor eigen rekening werd verboden, de koers voor het afgeven van buitenlandsche valuta's aan cliënten voor speciale transacties op een pariteit van 807½ Lei voor één pond sterling werd vastgesteld en tevens werd verklaard, dat de Nationaal Bank aan iedere vraag naar deviezen op grond van een koers van 807 Lei zou voldoen. Het bleek echter spoedig, dat de Centrale Bank niet in staat was onbeperkt tegen dezen koers buitenlandsche valuta's af te geven, ondanks het feit, dat de groote schaarschte aan geldmiddelen ongetwijfeld een sterke beperking der voor eventuele speculaties noodzakelijke middelen in het leven riep. Eenige dagen later besloot de Bank daarom de oorspronkelijke verordeningen geheel te veranderen, een volledige gedwongen restrictie der deviezen in te voeren en voor alles ook een verplichte opgave te verlangen van alle vereischte en af te geven deviezen bij een onder toezicht van de Nationaal Bank in te stellen clearing, een maatregel, die op dezelfde wijze ook in andere landen, zooals bijv. in Oostenrijk, Hongarije en Polen vroeger met veel succes is toegepast. Overigens is men nog bezig de bepalingen voor strenge deviezen-voorschriften uit te breiden, die men ook bij een definitieve stabilisatie meent niet te kunnen ontberen en voor welk doel ook verschillende deskundigen zich thans in het buitenland bevinden.

Volledigheidshalve schijnt het wel noodzakelijk die economische maatregelen te bespreken, welke de nieuwe regeering reeds heeft ingevoerd en die ongetwijfeld een zekeren vooruitgang beteekenen. Als de belangrijkste noemen wij het herstel van volledig evenwicht in de begroting, welke ten doel heeft, het buitenland duidelijk te laten zien, dat de financieele stabilisatie is tot stand gebracht of althans ten minste mogelijk is. Dit geschiedde op deze wijze, dat eerst de inkomsten werden vastgesteld en dienovereenkomstig aan de uitgaven een bestemming werd gegeven, een principe, dat ook reeds in de laatste begroting van de vorige regeering tot uitdrukking was gekomen. De inkomsten en uitgaven in de begroting van Popovici zijn met 38,3 milliard Lei in evenwicht. De grootste beteekenis bij de inkomsten hebben vanzelfsprekend de belastingen en de monopolies. De voornaamste inkomsten bedragen:

	in Lei
Directe Belastingen	7.862.000.000
Indirecte Belastingen	12.392.000.000
Zegelbelastingen	4.500.000.000
Staatsmonopolies	8.250.000.000

De voornaamste uitgaven bedragen:

	in Lei
Ministerie van Financiën	15.593.000.000
„ „ Defensie	7.930.500.000
„ „ Onderwijs	4.848.115.255

Tot de uitgaven zijn nog verder te rekenen de eischen van de:

	in Lei
Staatsspoorwegen	13.800.000.000
Post en Telegrafie	1.880.000.000
Pensioenfonds	3.415.000.000

De staatsuitgaven bedragen in werkelijkheid 57,4 milliard Lei. De inkomsten uit de staatsspoorwegen, posten en telegrafie en pensioenen zullen wel beslissend zijn voor de vraag, of de begroting, die formeel in evenwicht is, ook praktisch zoo zal blijven te zijn.

Waarschijnlijk zal men voor alle zekerheid toch nog tot een verdere verlaging van de Staatsuitgaven moeten overgaan. Het is ook zeer tekenend, dat een reeks van wettelijke maatregelen door de nieuwe regering is ingediend om het noodzakelijk vertrouwen voor den handel en het verkeer te herwinnen. Een unificatie en verbetering van het Roemeensche wetboek van Koophandel zal binnenkort ter hand genomen worden, om de voorwaarden te scheppen voor een veiliger en sneller afwikkeling van het goederen- en credietverkeer dan tot nu toe het geval was. De transportverlagingen voor aardolie-producten zullen de opleving van den handel in deze belangrijke productie-middelen van Roemenië ten goede komen. Een bevordering van de kleine en middenstandsbanken, speciaal ook in het nieuwe Roemenië, zullen betere geldinstituten in het leven roepen en hun positie tegenover het buitenland versterken. Een gunstigen indruk heeft ook de in het Duitsch-Roemeensch verdrag toegezegde hervatting van de geregelde rentebetalingen voor een groot deel van de Roemeensche buitenlandsche schulden gemaakt.

Evenwel is het niet te ontkennen, dat het nieuwe régime economisch nog voor zeer groote moeilijkheden staat, hoewel het besloten heeft alles in het werk te stellen om de werkzaamheid van het buitenlandsche kapitaal in Roemenië mogelijk te maken, te vergemakkelijken en te beveiligen. Roemenië — een typisch exportland voor graan — heeft ongelukkigerwijze ten gevolge van de groote droogte een oogst gehad, die zeer aanzienlijk bij dien van het vorige jaar ten achter stond. Het Ministerie van Financiën sloot een overeenkomst met de Deutsche bankfirma Kampfmeyer, waarbij deze firma zich verplichtte voor de noodlijdende provinciën van Roemenië in de eerstvolgende maanden maïs en gerst voor een waarde van £ 200.000 te leveren.

Verder werd nog met de Dresdener Bank een overeenkomst geteekend, volgens welke deze bank aan de Roemeensche regering voor den steun in het door hongersnood geteisterde gebied in Bessarabië een crediet van £ 500.000 verleent. Dat de slechte oogst ook weer ongunstig op de handelsbalans en de deviezenportefeuille heeft gewerkt, is vanzelfsprekend. Daarbij moet ook niet uit het oog verloren worden, dat de aanhangers en vrienden van de afgetreden regering Bratianu juist in de Roemeensche bank- en financiële kringen een sterke positie innemen en dat zij ongetwijfeld in menig opzicht den weg van het nieuwe kabinet niet zullen vergemakkelijken. Als het moeilijkste probleem blijft ten slotte de in het geheele bestuursapparaat heerschende ongeëvenaarde corruptie. Het was een van de dankbaarste daden van de nieuwe regering eenige van de zeer compromitterende elementen, ja zelfs geheele groepen zonder aanzien des persoons te hebben ontslagen, en verdere onderzoeken tegen alle schuldigen te hebben ingesteld. Het kwaad is echter gedurende een geheel menschenleeftijd zoo welig gegroeid, dat zeer verstrekkende maatregelen noodig zullen zijn om een gezonden toestand te krijgen, die tot dusverre een geregeld handelsverkeer op verschillende gebieden bijna onmogelijk gemaakt en aan de belegging van buitenlandsch kapitaal in Roemenië een zeer hoogé risico-premie opgelegd heeft. De aanvulling zelf van de lagere organen van het algemeene bestuursapparaat biedt ten gevolge van het ontbreken van geschikte werkkrachten groote moeilijkheden en zal definitief slechts wel voor een deel door het aanstellen van buitenlandsche deskundigen voor speciale posten, door diep ingrijpende hervorming op onderwijsgebied en niet in het minst ook

door een verhooging van de tot dusverre betaalde ambtenaarsalarissen, die zich voor een deel werkelijk onder het bestaansminimum bevinden, in orde worden gebracht.

Toch blijven er nog genoeg moeilijkheden te overwinnen, waarbij het evenwel als een aanzienlijke vooruitgang moet worden beschouwd, dat men ze erkent en uitgesproken heeft en dat ten minste schijnbaar de ernstige wil voorziet deze zoo snel mogelijk uit de wereld te helpen.

AANTEEKENINGEN.

Professor Cassel over de stabilisatie van het prijsniveau.

In het dezer dagen verschenen kwartaalbericht van de Skandinaviska Kreditaktiebolaget bespreekt Professor Gustav Cassel een zijner lievelingsonderwerpen, de stabilisatie van het prijsniveau. Het is, aldus de schr., de taak der circulatiebanken zooveel doenlijk te streven naar een stabiele geldwaarde. Onder het stelsel van den gouden standaard wordt deze stabiliteit bereikt geacht, wanneer er gelijkwaardigheid bestaat tusschen de geldeenheid en een bepaald quantum goud. De gouden standaard van nu is echter iets anders dan de gouden standaard van vóór den oorlog. Destijds was de goudvoorraad over de verschillende landen tamelijk gelijkmatig verdeeld in verband met de behoefte aan ruilmiddel, waardoor de maatregelen van de circulatiebank van een bepaald land op de goudwaarde als zoodanig geen overwegenden invloed hadden. Thans is dat anders. De goudvoorraad is ongelijkmatig verdeeld. De Vereenigde Staten hebben daarin ook na den absoluten en relatieven teruggang in 1928 nog een dusdanig aandeel, dat de geldpolitiek aldaar beslissend is voor de goudwaarde en daarmee voor de geldpolitiek in andere landen, zoodat men — om een woord van McKenna te gebruiken — met recht kan zeggen, dat wij na den oorlog niet hebben een gouden standaard, maar een dollarstandaard. Vandaar dat, zooals Cassel terecht opmerkt, Amerika zich voor de onafwijsbare taak gesteld ziet om zijn houding te bepalen tegenover het vraagstuk, welken invloed de geldpolitiek op de waarde van het goud zal moeten uitoefenen.

Ook in andere landen vraagt dit probleem in toenemende mate de aandacht. En het feit, dat laatstelijk de Volkenbond zich met deze quaestie is gaan bezighouden¹⁾, toont wel zeer duidelijk, dat men allereergsten de betekenis van dit belangrijke vraagstuk is gaan inzien.

Het is daarom van belang het een en ander uit de uiteenzetting van Cassel mede te deelen. Deze is, gelijk men weet, in beginsel een voorstander van stabilisatie van het algemeen prijsniveau. Amerika vooraan; moet het streven van alle centrale banken op dit doel gericht zijn. Dat dit niet een onbereikbaar ideaal is, maar binnen het bereik der praktische mogelijkheden ligt, zal men C. moeten toegeven, daar er immers niet aan te twifelen valt, of men kan de geldwaarde door „management” op een bepaald peil brengen. „Management” toch is evenzeer noodzakelijk, wanneer men ernaar streeft het geld op goudwaarde te houden, als wanneer men stabiliteit van het prijsniveau beoogt.

Cassel meent — en terecht — dat men ook na stabilisatie van het prijsniveau golfbewegingen in het economisch leven zal behouden. De graad van economische activiteit hangt niet alleen van de geldvoorziening af, doch ook van vele andere oorzaken. Maar wel zal men aan het economisch leven een veel grotere gelijkmatigheid verzekeren, dan onder eene niet op stabiliteit gerichte geldpolitiek, zooals die van vóór den oorlog, het geval was, en zulks tot heil van de

¹⁾ Zie het artikel „De September- en Decemberzittingen van het Financiële Comité van den Volkenbond” in E.-S. B. van 9 Januari jl.

volkswelvaart, zooals de ervaringen in Amerika voldoende hebben getoond.

Tot zoover kunnen wij met het betoog van Cassel meegaan. Minder gelukkig schijnt ons zijn beschouwing over het indexcijfer, dat men voor eene op prijsstabiliteit gerichte bankpolitiek noodig zou hebben. Cassel wensch, dat men zich zal bepalen tot den index der groothandelsprijzen; deze is eenvoudig, snel vast te stellen en internationaal vergelijkbaar. Indices van andere gebieden van het economisch leven, zooals die van de loonen, van de koersen ter beurze, e.d. wensch hij erbuiten te laten, omdat deze prijzen onder andere invloeden (veranderde effectiviteit van den arbeid, hoogte van de kapitaalrente, enz.) staan, dan de prijzen der groothandelsartikelen.

Deze gedachtengang komt ons niet juist voor. Wie de geldwaarde zoo stabiel mogelijk wil houden, zal zich in de geldpolitiek hebben te richten naar de *geldprijzen* in alle belangrijke onderdeelen van het economisch leven van zijn land. Wie bepaalde geldprijzen, zooals de loonen, opzettelijk buiten beschouwing laat, die loopt op den duur het gevaar een eenzijdig beeld te scheppen van de waarde van het ruilmiddel.

Men kan Cassel toegeven, dat *voor het oogenblik* en gegeven de noodzakelijkheid om thans een praktische oplossing te vinden voor de geldwaardevraagstukken, met een index van een behoorlijk aantal groothandelsprijzen genoegen kan worden genomen. Doch op den duur zal men — niet, zooals C. smalend opmerkt, alleen wegens „statistische Bestrebungen”, doch wel degelijk in het belang van een goede practijk, — het indexcijfer, dat het richtsnoer van de bankpolitiek zal moeten zijn, zoo ruim mogelijk moeten maken.

S.

De Wereldproductie van Koper.

De jongste verhoogingen van den koperprijs, die elkaar in zeer korten tijd opvolgden, zijn, zooals algemeen bekend, een gevolg van de politiek van het internationale koperkartel. Door de enorme vraag naar dit metaal, zijn de kopervoorraden aanzienlijk afgenomen. Vooral de Vereenigde Staten behooren tot de belangrijkste verbruikers van dit metaal. De voortdurende bloei van de industrie in dat land is ongetwijfeld de oorzaak van de vermindering der voorraden geweest. In vakkringen wordt het verbruik aan koper in de Vereenigde Staten in het afgelopen jaar op ongeveer 1 miljoen ton geschat, dat is 170.000 ton meer dan het verbruik in 1927.

De grootste consumenten van koper zijn de elektrische en automobielenindustrie. Voor beide industrieën zijn de vooruitzichten dit jaar zeer gunstig, zoo-

dat het dan ook te verwachten is, dat het verbruik dit jaar nog verder zal stijgen. De positie van dit metaal wordt bovendien nog versterkt door het feit, dat het bijna niet te vervangen is. Weliswaar komt aluminium daarvoor in aanmerking, maar het prijsverschil tusschen beide metalen is op het oogenblik nog van dien aard, dat men op een vervanging van dit metaal nog niet behoeft te rekenen.

Evenwel is naast het toegenomen verbruik van koper de productie eveneens aanzienlijk gestegen, zooals de laatste productiecijfers, die door het Amerikaansche Bureau van Metaalstatistiek zijn gepubliceerd, aantoonen.

Deze cijfers, die betrekking hebben op landen, die 98 pCt. van de wereldproductie leveren, geven aan, dat de productie in het afgelopen jaar 1.883.000 short tons bedroeg, vergeleken met een productie van 1.658.000 short tons in 1927 en van 1.600.000 short tons in 1926.

Volgens deze statistieken is dus de productie in 1928 met 225.000 tons of bijna 14 pCt. gestegen.

De gemiddelde maandproductie bedroeg in 1926, 1927 en 1928 resp. 133.000, 138.000 en 157.000 short tons.

In dit onderstaande overzicht treft men de volledige maandcijfers aan, benevens het dagelijksch gemiddelde over de drie laatste jaren.

Koperproductie (in short tons.)¹⁾
(van de landen, die gezamenlijk 98 pCt. van de wereldproductie leveren).

	Maandelijksche productie			Dagelijksch gemiddelde		
	1926	1927	1928	1926	1927	1928
Januari ..	129.518	142.337	140.546	4.178	4.624	4.534
Februari..	136.455	132.870	141.546	4.516	4.745	4.984
Maart....	134.727	136.347	144.843	4.346	4.398	4.672
April....	136.938	135.729	143.427	4.565	4.324	4.781
Mei.....	136.468	139.114	153.414	4.402	4.488	4.940
Juni.....	124.100	134.243	156.474	4.137	4.475	5.216
Juli.....	124.483	132.186	153.190	4.016	4.264	4.942
Augustus.	128.568	135.015	158.838	4.147	4.355	5.124
September.	132.013	133.291	154.518	4.400	4.443	5.151
October..	136.600	145.278	173.623	4.406	4.686	5.601
November.	148.321	141.975	180.813	4.944	4.733	6.027
December.	142.300	148.961	179.200	4.590	4.805	5.781
Totaal..	1.600.491	1.658.316	1.883.431	4.385	4.543	5.138
Maandel. gemiddelde	133.374	138.196	156.952			

¹⁾ Deze statistiek omvat de productie van de Vereenigde Staten, Mexico, Canada, Chili, Peru, Japan, Australië, Europa (voor een gedeelte geraamd) en de Belgische Congo.

Resultaat van de rondvraag van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek.

Dr. Gustav Mikusch te Weenen zendt ons onderstaand overzicht van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek.

	Aantal fabrieken in bedrijf		Aantal antwoorden	Hoeveelheid verwerkte bieten in tonnen		Suikerproductie in tonnen ruwsuikerwaarde		± in procenten ten opzichte van het voorafgaande jaar	
	1928/29	1927/28		1928/29	1927/28	1928/29	1927/28	verwerkte bieten	suikerproductie
	Duitsland	248		250	247	11.492.351	10.657.055	1.850.354	1.675.278
Tsjechoslowakije .	151	152	149	5.994.499	7.476.323	1.045.975	1.254.138	- 19,82	- 16,60
Oostenrijk	6	6	6	664.441	658.139	107.015	110.004	+ 0,96	- 2,72
Hongarije	13	13	13	1.479.179	1.405.079	220.573	186.701	+ 5,27	+ 18,14
Joegoslavië	8	8	8	954.000	692.000	126.700	83.600	+ 37,86	+ 51,56
Roemenië	11	13	11	880.000	1.121.254	120.000	139.522	- 21,52	- 13,99
Bulgarije	3	3	3	169.000	273.000	29.200	42.368	+ 38,10	- 31,08
Iersche Vrijstaat.	1	1	1	140.000	136.000	22.500	20.500	+ 2,94	+ 9,76
België	49	51	49	1.813.384	1.834.985	276.965	273.338	- 1,18	+ 1,33
Italië	51	50	51	2.790.380	2.090.578	383.110	276.240	+ 33,47	+ 38,69
Polen	71	72	71	4.608.000	3.532.800	739.541	560.927	+ 30,43	+ 31,84
Denemarken	9	9	9	1.107.000	982.700	170.000	142.800	+ 12,65	+ 19,05
Zweden	21	21	21	1.061.876	957.213	160.884	145.392	+ 10,93	+ 10,66
Finland	1	1	1	34.390	52.443	3.387	5.959	- 34,42	- 43,16
Totaal	643	650	640	33.188.500	31.869.569	5.256.204	4.916.767	+ 4,14	+ 6,90
Frankrijk	110	108	107	6.347.200	6.139.860	882.378	849.926	+ 3,38	+ 3,82

Emissies in 1928.

De aandelen, obligatiën enz., welke h. t. l. gedurende 1928 bij openbare inschrijving zijn aangeboden, zijn als volgt over de verschillende categorieën geldnemers verdeeld (alles in duizenden guldens reëel).

	Obligatiën en andere fondsen		
	f	f	f
Jaartotaal ¹⁾ Aandeelen vaste rente-dragende fondsen			
Staatsleeningen ²⁾	31.300	—	31.300
Prov. en Gemeentel. leeningen	152.514 ³⁾	—	152.514
Bank- en Credietinstellingen	53.607	27.681	25.926
Hypotheekbanken	53.032	12.245	40.787
Industriele Ondernemingen	222.002 ⁴⁾	167.360	54.642
Electr., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen	63.188 ⁵⁾	30.857	32.331
Handelsondernemingen	3.264	3.264	—
Mijnbouwondernemingen	36.786	23.693	13.093
Rubber-Maatschappijen	6.100	—	6.100
Scheepvaart-Maatschappijen	18.100	18.100	—
Suikerondernemingen	12.950	1.065	11.885
Tabaksondernemingen	2.912	2.912	—
Theeondernemingen	1.722	1.722	—
Petroleumondernemingen	89.069	89.069	—
Div. Cultuurondernemingen	5.686	5.066	620
Diversen ⁶⁾	23.447	13.985	9.462
Spoorweg-Maatschappijen	7.202	727	6.475
Tramweg-Maatschappijen	3.546 ⁷⁾	—	3.546
Totaal	786.427	397.746	388.681

¹⁾ Bij de hypotheekbanken werd de Alg. Friese Hypotheekbank f 250.000 aand. à 150% (waarop 10% te storten) abusievelijk tweemaal opgenomen. Het totaal bedrag der emissies wordt dus daardoor f 375.000 kleiner.

Het totaal van Februari bedraagt f 64.591.262,50 en niet, zooals dat bij de totaaloptelling voorkomt f 66.561.262,50. Het totaal van Maart bedraagt f 88.669.392,50 in plaats van f 88.269.392,50 en van October f 79.319.200,— in plaats van f 79.319.100,—. Het verschil tusschen het hierboven opgenomen totaal en het jaartotaal, opgenomen in E.-S. B. van 16 Jan. j.l., bedraagt dus f 1.944.900,—.

²⁾ Excl. schatkistbilj. en -promessen, waarvan in 1928 f 35.140 (nom.) meer werden afgelost dan uitgegeven;

³⁾ waarvan voor conversie nom. f 40.721; ⁴⁾ Id. f 275; ⁵⁾ Id. f 12.500; ⁶⁾ Exclusief R. K. Instellingen: f 27.286 (nom.); ⁷⁾ waarvan voor conversie nom. f 2.868.

Deze emissies kunnen als volgt naar de landen van herkomst worden gespecificeerd (in duizenden guldens reëel):

	Obligatiën en andere fondsen		
	f	f	f
Jaartotaal Aandeelen vaste rente-dragende fondsen			
Nederland:			
Prov. en Gemeentel. leeningen	108.037	—	108.037
Bank- en Credietinstellingen	23.015	11.597	11.418
Hypotheekbanken	12.680	9.874	2.806
Industriele Ondernemingen	71.861	67.586	4.275
Electr., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen	12.069	10.964	1.105
Handelsondernemingen	1.820	1.820	—
Mijnbouwondernemingen	5.985	5.985	—
Scheepvaart-Maatschappijen	17.000	17.000	—
Suikerondernemingen	1.985	—	1.985
Petroleumondernemingen	88.421	88.421	—
Div. Cultuurondernemingen	2.964	2.844	120
Diversen ¹⁾	16.755	9.851	6.904
Totaal	362.592	225.942	136.650

¹⁾ Excl. R. K. Instellingen f 11.621 (nom.).

Ned.-Indië:			
Staatsleeningen	603	—	603
Prov. en Gemeentel. leeningen	9.883	—	9.883
Electr., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen	1.220	1.220	—
Mijnbouwondernemingen	2.500	2.500	—
Rubber-Maatschappijen	6.100	—	6.100
Scheepvaart-Maatschappijen	1.100	1.100	—
Suikerondernemingen	9.900	—	9.900
Tabaksondernemingen	2.912	2.912	—
Theeondernemingen	1.723	1.723	—
Div. Cultuurondernemingen	2.160	1.660	500
Tramweg-Maatschappijen	3.546	—	3.546
Totaal	41.647	11.115	30.532
Argentinië:			
Prov. en Gemeentel. leeningen	6.016	—	6.016
Spoorweg-Maatschappijen	728	728	—
Totaal	6.744	728	6.016

Australië:			
Prov. en Gemeentel. leeningen	2.375	—	2.375
België:			
Bank- en Credietinstellingen	1.050	1.050	—
Hypotheekbanken	1.029	—	1.029
Industriele Ondernemingen	8.713	2.200	6.513
Div. Cultuurondernemingen	563	563	—
Totaal	11.355	3.813	7.542
Belgische Kongo:			
Electr., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen	4.850	—	4.850
Mijnbouwondernemingen	11.800	11.800	—
Totaal	16.650	11.800	4.850
Bolivia:			
Staatsleeningen	3.047	—	3.047
Brazilië:			
Prov. en Gemeentel. leeningen	5.715	—	5.715
Bulgarije:			
Staatsleeningen	1.742	—	1.742
Canada:			
Electr., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen	724	724	—
Columbia:			
Hypotheekbanken	2.244	—	2.244
Mijnbouwondernemingen	1.150	1.150	—
Totaal	3.394	1.150	2.244
Denemarken:			
Staatsleeningen	11.875	—	11.875
Industriele Ondernemingen	1.399	1.399	—
Totaal	13.274	1.399	11.875
Dominicaansche Republiek:			
Staatsleeningen	2.500	—	2.500
Duitschland:			
Prov. en Gemeentel. leeningen	19.489	—	19.489
Bank- en Credietinstellingen	21.724	7.953	13.771
Hypotheekbanken	33.370	—	33.370
Industriele Ondernemingen	72.723	63.539	9.184
Electr., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen	21.528	—	21.528
Mijnbouwondernemingen	13.093	—	13.093
Diversen	4.193	3.617	576
Totaal	186.120	75.109	111.011
Engeland:			
Industriele Ondernemingen	7.909	2.989	4.920
Petroleum-Ondernemingen	648	648	—
Diversen	1.060	1.060	—
Totaal	9.617	4.697	4.920
Finland:			
Staatsleeningen	2.313	—	2.313
Frankrijk:			
Industriele Ondernemingen	7.761	7.761	—
Handelsondernemingen	1.444	1.444	—
Suikerondernemingen	1.065	1.065	—
Spoorweg-Maatschappijen	6.475	—	6.475
Totaal	16.745	10.270	6.475
Hongarije:			
Bank- en Credietinstellingen	739	—	739
Italië:			
Electr., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen	2.462	2.462	—
Mijnbouwondernemingen	1.639	1.639	—
Totaal	4.101	4.101	—
Marokko:			
Diversen	1.440	—	1.440
Noorwegen:			
Prov. en Gemeentel. leeningen	998	—	998
Republiek Panama:			
Staatsleeningen	2.910	—	2.910
Spanje:			
Electr., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen	13.650	13.650	—
Vereenigde Staten:			
Bank- en Credietinstellingen	7.081	7.081	—
Hypotheekbanken	3.713	—	3.713
Industriele Ondernemingen	14.906	14.906	—
Electr., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen	6.687	2.338	4.349
Mijnbouwondernemingen	619	619	—
Totaal	46.656	38.594	8.062
Zuid-Amerika (Overig):			
Staatsleeningen	6.311	—	6.311
Zweden:			
Industriele Ondernemingen	37.730	7.980	29.750

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Gulden)

Table with 4 columns: Category, December 1928, Sedert 1 Januari 1928, and Overeenkomstige periode 1927. Rows include Directe belastingen, Invoerrechten, Statistiekrecht, Accijnzen, and Indirecte belastingen.

Totaal-Generaal ... 43.209.416 | 492.305.083 | 499.131.716

1) 10 % der werkelijke opbrengst; art. 39 der Wegenbelastingwet. 2) 40 % der werkelijke opbrengst; art. 39 der Wegenbelastingwet. 3) Hieronder begrepen f 470.082 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. (Beursbel.). 4) Id. f 7.458.928. 5) Id. f 5.877.196. 6) In de maand December pleegt de einduitkeering van de provinciale- en gemeente-opcenten betreffende den loopenden dienst plaats te hebben, welke uitkeering de opbrengst over de maand December overtrof.

HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

Table with 4 columns: Category, December 1928, Sedert 1 Januari 1928, and Overeenkomstige periode 1927. Rows include Verdedigingsbelast. Ia, Verdedigingsbelast. Ib, Verdedigingsbelast. II, Opcenten, and Accijnzen op Suiker.

HEFFINGEN VOOR HET WEGENFONDS.

Table with 4 columns: Category, December 1928, Sedert 1 Januari 1928, and Overeenkomstige periode 1927. Rows include Wegenbelasting and Rijwielbelasting.

1) 90 % der werkelijke opbrengst; art. 39 der Wegenbel.wet. 2) 60 % der werkelijke opbrengst; art. 39 der Wegenbel.wet.

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, PERSONEELE-, INKOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING SEDERT 1 JANUARI 1927.

Table with 5 columns: Dienstjaren, Grondbelasting, Personeele belasting, Inkomstenbelasting, and Vermogensbelasting. Rows include years from 1925/26 to 1928/29 and a Totalen row.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Table listing exchange rates for various banks and locations including Amsterdam, London, Berlin, New York, and others, with dates and rates.

OPEN MARKT.

Table showing market exchange rates for Amsterdam, London, Berlin, New York, and Waren-wechsel, with columns for dates from 1927 to 1929.

1) Koers van 18 Jan. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table showing exchange rates in the Netherlands for cities like New York, London, Berlin, Paris, Brussels, and Batavia, with columns for dates and rates.

Table showing exchange rates for Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid, with columns for dates and rates.

Table showing exchange rates for Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helsingfors, Buenos-Aires, and Montreal, with columns for dates and rates.

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/2 en 7.21 1/2.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
15 Jan. 1929	4,84 ³¹ / ₃₂	3,90 ⁷ / ₈	23,77 ³ / ₄	40,09
16 " 1929	4,84 ¹⁵ / ₃₂	3,90 ⁷ / ₈	23,77	40,08 ¹ / ₂
17 " 1929	4,85	3,90 ³ / ₄	23,77 ³ / ₄	40,09
18 " 1929	4,85 ¹ / ₃₂	3,90 ⁷ / ₈	23,78 ³ / ₄	40,09 ¹ / ₂
19 " 1929	4,84 ¹³ / ₃₂	3,90 ⁷ / ₈	23,77 ³ / ₄	40,08 ³ / ₄
21 " 1929	4,84 ¹⁵ / ₃₂	3,90 ³ / ₄	23,76 ¹ / ₂	40,08 ³ / ₄
23 Jan. 1928	4,87 ³ / ₄	3,93 ¹ / ₈	23,83	40,36
Muntpariteit...	4,8667	13,92	23,81 ¹ / ₂	40 ³ / ₁₆

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noteerings-eenheden	5 Jan. 1929	12 Jan. 1929	14/19 Jan. 1929 Laagste/Hoogste	19 Jan. 1929
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 ¹ / ₂	97 ³ / ₄	97 ¹ / ₂ - 97 ⁹ / ₁₆	97 ³ / ₄
Athene	Dr. p. £	375	375	374 ³ / ₄ - 375 ³ / ₄	375
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 ³ / ₄	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈ - 1/10 ³ / ₄	1/10 ³ / ₄
Budapest ...	Pen. p. £	27.83	27.82 ¹ / ₂	27.80 - 27.84	27.82 ¹ / ₂
B. Aires ...	d. p. \$	47 ³ / ₈	47 ³ / ₈	47 ³ / ₈ - 47 ³ / ₈	47 ³ / ₈
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 ¹ / ₁₆	1/6 ¹ / ₁₆	1/6 ¹ / ₁₆ - 1/6 ¹ / ₁₆	1/6 ¹ / ₁₆
Constantin ..	Piast. p. £	985	997 ¹ / ₂	990 - 1.003	995
Hongkong ...	Sh. p. \$	2/0 ¹ / ₂	2/0 ¹ / ₂	2/0 ¹ / ₂ - 2/0 ¹ / ₂	2/0 ¹ / ₂
Kobe	Sh. p. yen	1/10 ³ / ₄	1/10 ³ / ₄	1/10 ³ / ₄ - 1/10 ³ / ₄	1/10 ³ / ₄
Lissabon ...	Escu. p. £	108	109 ³ / ₄	109 - 110 ³ / ₄	110 ³ / ₄
Mexico ¹⁾ ...	\$ per £	—	10.00	9.85 - 10.15	10
Montevideo ..	d. per £	50 ⁷ / ₈	50 ³ / ₄	50 ³ / ₄ - 51 ¹ / ₈	50 ⁷ / ₈
Montreal ...	\$ per £	4.86 ³ / ₈	4.86 ¹ / ₈	4.85 ¹ / ₈ - 4.86 ³ / ₈	4.86 ³ / ₈
R.d. Janeiro	d. per Mil.	529 ¹ / ₃₂	557 ¹ / ₆₄	557 ¹ / ₆₄ - 559 ¹ / ₆₄	529 ¹ / ₃₂
Shanghai ...	Sh. p. tael	2/7 ³ / ₄	2/7 ³ / ₄	2/6 ³ / ₄ - 2/7 ³ / ₄	2/7 ³ / ₄
Singapore ...	id. p. \$	2/3 ¹ / ₂	2/3 ¹ / ₂	2/3 ¹ / ₂ - 2/3 ¹ / ₂	2/3 ¹ / ₂
Valparaiso ²⁾	\$ p. £	39.60	39.64	39.61 - 39.65	39.65
Warschau ...	Zl. p. £	43 ³ / ₁₆	43 ³ / ₁₆	43 ³ / ₁₆ - 43 ³ / ₁₆	43 ³ / ₁₆

¹⁾ In het vervolg worden de Mex. \$ niet meer in penc. doch in £ genoteerd. ²⁾ 90 dg.

ZILVERPRIJS

Date	Londen ¹⁾	N.York ²⁾
14 Jan. 1929..	26 ⁷ / ₁₆	57 ³ / ₄
15 " 1929..	26 ⁷ / ₁₆	57 ³ / ₄
16 " 1929..	26 ¹ / ₈	57 ³ / ₄
17 " 1929..	26 ¹ / ₈	56 ³ / ₄
18 " 1929..	26 ³ / ₁₆	56 ³ / ₄
19 " 1929..	26 ³ / ₁₆	56 ⁷ / ₈
21 Jan. 1928	26 ³ / ₈	56 ⁷ / ₈
20 Juli 1914..	24 ¹ / ₁₆	59

GOUDPRIJS³⁾

Date	Londen
14 Jan. 1929....	84/11 ³ / ₄
15 " 1929....	84/11 ³ / ₄
16 " 1929....	84/11 ³ / ₄
17 " 1929....	84/11 ³ / ₄
18 " 1929....	84/11 ³ / ₄
19 " 1929....	84/11 ³ / ₄
21 Jan. 1928....	84/11 ³ / ₄
20 Juli 1914....	84/11

¹⁾ in pence p. oz. stand. ²⁾ Foreign silver in \$c. p. oz. fine. ³⁾ in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	7 Jan. 1929	15 Jan. 1929
Saldo bij de Nederlandsche Bank....	f 391.192,11	f 406.548,19
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	—	—
Voorschotopult. Nov. (resp. Dec.) '28 aan de gem. op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en openten op de Rijksinkomsten belasting.....	40.797.973,52	37.042.624,35
Voorschotten aan Suriname.....	10.571.892,30	10.676.000,94
Id. aan Curaçao.....	101.148,42	247.976,92
Kasvord. weg. creditverst. a. h. buiten. Daggeldleeningen tegen onderpand van Staatsschuldbrieven.....	5.000.000,—	10.500.000,—
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen.....	23.823.929,28	15.152.944,36
Vordering o. h. Alg. Burg. Pensioenf. ²⁾	—	—
Vordering op het Staatsbedrijf der P. T. en T. ³⁾	—	—
Id. op andere Staatsbedrijven ²⁾	6.242.617,27	6.742.617,27

Verplichtingen.

Voorschot door de Nederl. Bank....	f 5.134.802,07	f 345.138,91
Schatkistbiljetten in omloop ¹⁾	67.261.000,—	67.261.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	34.260.000,—	30.010.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank.....	4.000.000,—	—
Zilverbons in omloop.....	11.340.304,50	11.449.309,50
Schuld aan Ned.-Indië ²⁾	29.698.330,19	30.178.804,49
Id. aan het Alg. Burg. Pensioenfonds ³⁾	20.876.831,02	20.501.633,17
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. ²⁾	57.745.137,55	47.727.699,56
Id. aan andere Staatsbedrijven ²⁾	1.640.000,—	1.640.000,—
Id. aan diverse instellingen ²⁾	7.582.166,85	7.344.792,69

¹⁾ Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929. ²⁾ In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	12 Jan. 1928	19 Jan. 1929
Saldo bij 's Rijks kas.....	f 33.098.000,—	f 34.479.000,—
Saldo bij de Javasche Bank.....	15.862.000,—	13.020.000,—
Verplichtingen:		
Betaalmiddelen in 's Lands Kas.....	—	—
Waarvan Muntbiljetten.....	—	—
Muntbiljetten in omloop.....	45.434.000,—	45.924.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.....	641.000,—	689.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarkas.....	515.000,—	617.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 21 Januari 1929

Activa.	
Binnenl. Wis. sels, Prom. enz. in disc.	f 69.510.542,18
Papier o. h. Buitenl. in disconto. Idem eigen portef. Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—
Beleeningen in rek.-crt. op onderp.	f 205.484.184,—
Op Effecten. Op Goederen en Spec.	f 97.555.108,49
Voorschotten a. h. Rijk. Munt en Muntmateriaal	99.153.008,49
Munt, Goud. Muntmat., Goud. Munt, Zilver, enz. Muntmat., Zilver..	f 67.049.585,—
Belegging 1/8 kapitaal, reserves en pensioenfonds. Gebouwen en Meub. der Bank. Diverse rekeningen	f 367.494.872,26
	f 434.544.457,26
	f 22.279.945,65
	f 456.824.402,91 ¹⁾
	f 24.524.983,38
	f 5.000.000,—
	f 30.955.498,49
	f 891.452.619,45

Passiva.

Kapitaal. Reservefonds. Bijzondere reserve. Pensioenfonds. Bankbiljetten in omloop. Bankassigatiën in omloop. Rek.-Cour. saldo's: Het Rijk. Anderen. Diverse rekeningen	f 20.000.000,—
	f 7.157.903,12
	f 8.000.000,—
	f 5.542.172,04
	f 788.718.495,—
	f 241.048,96
	f 7.483.841,05
	f 40.260.634,27
	f 47.744.475,32
	f 14.048.525,01
	f 891.452.619,45
Beschikbaar metaalsaldo. Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. Waarvan in het buitenland....	f 121.651.595,89
	f 304.128.985,—

Voorname posten in duizenden gulden.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeschb. schulden	Beschi. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
21 Jan. '29	67.050	367.495	788.718	47.986	121.652	54 ¹ / ₂
14 " '29	67.049	367.495	812.383	50.089	111.083	53
7 " '29	67.052	367.495	833.981	51.264	278.771	51 ¹ / ₂
31 Dec. '28	67.061	367.495	853.652	57.831	273.664	50
24 " '28	67.074	367.495	815.362	41.526	285.035	53 ¹ / ₂
17 " '28	67.082	367.496	812.599	40.008	286.132	53
23 Jan. '28	67.757	363.388	768.262	88.229	288.020	54
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van 1/8 metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

SURINAAMSCH E BANK.

Voorname posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeschb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
15 Dec. 1928	800	1.475	668	1.089	489
8 " 1928	801	1.535	681	1.092	429
1 " 1928	800	1.529	684	1.083	440
24 Nov. 1928	900	1.408	633	1.087	448
17 " 1928	790	1.469	582	1.091	450
17 Dec. 1927	1.121	1.464	621	877	491
5 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opelsch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
19 Jan. 1929	192.800		304.500	63.900	45.440
12 „ 1929	192.000		311.300	65.800	41.160
5 „ 1929	191.600		311.400	69.300	39.320
15 Dec. 1928	170.112	18.617	314.823	57.364	39.854
8 „ 1928	170.262	18.162	315.738	62.674	37.059
1 „ 1928	170.421	17.638	312.456	64.322	37.300
24 Nov. 1928	170.519	17.120	314.623	67.101	34.949
21 Jan. 1928	178.060	18.081	318.243	46.611	123.568
22 Jan. 1927	196.625	29.351	314.521	73.392	149.178
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
19 Jan. 1929		153.100		***	52
12 „ 1929		159.800		***	51
5 „ 1929		162.800		***	50
15 Dec. 1928	7.631	37.094	93.574	49.951	51
8 „ 1928	7.479	38.786	96.365	52.053	50
1 „ 1928	7.293	38.726	100.448	46.823	50
24 Nov. 1928	7.549	37.791	103.154	49.970	49
21 Jan. 1928	12.872	30.471	100.772	30.154	54
22 Jan. 1927	12.821	20.778	84.777	49.628	58
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis ³⁾ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.¹⁾

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
16 Jan. 1929	154.406	360.683	53.489	13.058	15.540
9 „ 1929	154.479	369.518	44.767	14.686	15.969
2 „ 1929	153.330	378.294	34.829	47.745	16.963
26 Dec. 1928	154.067	388.243	25.541	25.932	18.854
19 „ 1928	155.508	384.111	31.100	15.667	20.486
12 „ 1928	157.191	374.821	41.833	11.186	17.009
18 Jan. 1928	155.540		134.749		60.366
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ²⁾
			Bankers	Other Accounts		
16 Jan. '29	55.122	15.148	67.550	36.666	53.724	45
9 „ '29	57.737	10.995	67.491	36.813	44.961	38 ³⁾ / ₃₂
2 „ '29	62.637	22.336	84.016	38.030	35.035	24 ¹⁾ / ₃₂
26 Dec. '28	67.297	12.969	69.490	37.511	25.824	21 ¹⁾ / ₂
19 „ '28	57.757	11.143	60.248	35.964	31.397	29 ¹⁾ / ₃₂
12 „ '28	59.107	7.629	67.419	36.727	42.370	37 ²⁾ / ₃₂
18 Jan. '28	240.955	19.201		100.132	40.541	33 ¹⁾ / ₁₆
22 Juli '14	11.005	13.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Zie voor wijzigingen in de bankstaat de toelichting op blz. 1080 en 1081. ²⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat
11 Jan. '29	33.709	732	12.543	22.547	18.540	2.295	3.200
4 „ '29	32.679	732	13.547	22.964	18.510	2.326	3.200
28 Dec. '28	31.977	732	13.510	24.882	19.215	2.223	3.200
21 „ '28	31.835	732	13.657	23.005	19.214	2.211	3.200
12 Jan. '28	5.545	343	52	1.271	10	1.747	—
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diversen ²⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
11 Jan. '29	5.930	1.520	63.154	6.343	5.765	6.419
4 „ '29	5.930	1.810	64.183	6.161	5.673	6.264
28 Dec. '28	5.930	1.420	63.916	6.835	5.379	7.018
21 „ '28	5.930	1.463	61.914	7.272	5.187	6.596
12 Jan. '28	—	27.790	58.160	135	—	10.234
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Bij de stabilisatie is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. ²⁾ Sluippost activa.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 21 Januari 1929.

De internationale markten hebben in de achter ons liggende berichtperiode een nogal uiteenlopende tendens aangehouden. Te New York is de fondsenmarkt gedurende een deel van de berichtperiode beheerscht door de vrees voor discontoverhoging, welke inmiddels niet bewaarheid is geworden. Toch heeft de toestand van de geldmarkt nog eenige onrust gewekt. Het vooruitzicht op goudonttrekkingen is, in verband met het „earmarken” van goud door de Bank van Frankrijk, weer geopend. Een gunstige factor is daarentegen geweest het feit, dat de totale omvang van het door het Federal Reservestelsel verleende crediet met bijna \$ 340 miljoen is verminderd. Toch is de ondertoon van de effectenmarkt niet zoo gunstig geweest. Wel waren er uitzonderingen, zooals bij aandelen U. S. Steel Corporation — als gevolg van geruchten omtrent een extra-uitkeering op deze aandelen — doch over het algemeen werden lichte reacties waargenomen.

Te Londen is de weerslag van deze stemming te New York gevoeld. In tegenstelling met de activiteit van de vorige week, is in de laatste dagen een vermindering van omzetten ingetreden, welke gepaard is gegaan met een daling van het algemeene koerspeil. De „gilt-edged” markt werd gedrukt door de nieuwe leening ten laste van Australië, terwijl de markt voor binnenlandsche aandelen onaangenaam werd getroffen door onverkwikkelijke gebeurtenissen in de directie van een ter beurze van Londen goed bekende maatschappij (Ner-Sag). Ook eenige teleurstelling ten aanzien van den loop der rubberprijzen heeft ertoe medegewerkt, dat de algemeene stemming niet zoo opgewekt is geweest.

Te Berlijn was de markt onregelmatig. Wel werd eenige steun verleend door de omstandigheid, dat de notering voor particulier disconto is gedaald — men heeft zelfs van een verdere verlaging van het bankdisconto gesproken — doch er viel een sterke baissepartij op te merken, welke op sommige dagen met succes heeft geoperceerd. Later heeft de mededeeling, dat de heer Morgan was aangewezen als Amerikaansch expert bij het onderzoek naar de Deutsche schadeloosstelling bevrediging gewekt, in verband waarmee een herstel voor verschillende fondsen, zooals Deutsche Erdöl, Mannesmann, Siemens & Halske, enz. is ingetreden. De hoogere koersen hebben zich echter slechts in enkele gevallen kunnen handhaven.

Te Parijs heeft de verbetering van de politieke situatie, vooral de zekerheid, dat het thans aan het bewind zijnde ministerie voorloopig nog zal blijven, bevrediging gewekt. Er viel een krachtige koersverheffing waar te nemen, waarbij het buitenland in vele gevallen als koper is opgetreden. Ook de ruime houding van de geldmarkt heeft tot een opgewekte tendens medegewerkt. Op den voorgrond hebben bankaandelen gestaan — waarbij aandelen Banque de France de leiding hebben genomen —, voorts aandelen in electriciteitsondernemingen.

Ten onzent heeft een verdeelde stemming de overhand gehad, waarbij de ondertoon echter niet ongunstig is geworden. Voor beleggingspapieren is iets meer vraag ontstaan, zoodat sommige inheemsche obligaties fractioneel konden verbeteren. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 103¹⁾/₁₆, 103²⁾/₂; 4³⁾/₂ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 101; 4⁴⁾/₂ pCt. Ned.-Indië 1926: 99⁵⁾/₃₂, 99⁶⁾/₃₂; 5 pCt. Brazilië 1903 £ 100: 82⁷⁾/₂. 84; 5 pCt. Brazilië 1913 £ 20—100: 75⁸⁾/₂; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 107⁹⁾/₂, 107¹⁰⁾/₂.

In het centrum van de belangstelling stonden industriële aandelen. Vooral aandelen Philips Gloeilampenfabrieken hebben de aandacht getrokken door een ononderbroken en scherpe koersverheffing. Gunstige beschouwingen omtrent de waarde van de met de Lorentzfabrieken gesloten overeenkomst en commentaren ten aanzien van de uitbreiding in België hebben ertoe bijgedragen ruime kooporders te accumuleren in een markt, welke niet goed van materiaal was voorzien. Ook certificaten Margarine Unie werden, na een tijdelijke inzinking, weer uit de markt genomen, hetgeen een stijging van het koerspeil ten gevolge heeft gehad. Aandelen Calvé-Delft hebben zich hierbij aangesloten. Voorts waren gevraagd aandelen Hollandia Melk, Nederlandsche Kabelfabriek, Zweedsche Lucifer Maatschappij, enz. Kunstzijdesoorten waren onregelmatig. Er bestond eenige vraag

DE Pandbrieven der Insulaire Hypotheekbank te Zierikzee behooren tot de beleggingsfondsen der Rijksverzekeringsbank en van het Kroondomein
Verkrijgbaar: 4¹⁾/₂ pCts. PANDBRIEVEN à 99²⁾/₀

voor Maekubee, doch de overige soorten waren gedrukt. Hollandia Melkproducten: 114%, 122; Nederlandsche Kabelfabr.: 518, 548½; Calvé-Delft: 155, 157½; Centrale Suiker Mij.: 82¾, 84; Hollandsche Kunstzijde: 195, 193¾; Internationale Viscose: 91¾, 93¾; Maekubee: 153¾, 154½; Margarine Unie: 354, 379¾; Ned. Kunstzijdefabriek: 421¾, 408; Philips Gloeilampenfabr.: 863%, 925; Ougrée Marihaye: 422, 417; Separator: 180½, 178½; Zweedsche Lucifer Mij.: 435, 445½.

De rubbermarkt is veel stiller geworden. De omzetten in aandelen Amsterdam Rubber vooral zijn sterk afgenomen. Toch is de ondergrond niet bepaald lusteloos geweest. Integendeel viel voor verschillende minder courante soorten hier en daar een prijsverbetering op te merken. Amsterdam Rubber: 273¾, 274¾; Deli Batavia: 190, 190¾; Hessa Rubber: 363, 366; Indische Rubber: 315, 310½; Java Caoutchouc: 165, 164¾; Kali Telepak: 264, 268; Kendeng Lemboe: 349, 338; Majanglanden: 299¾, 299; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 287, 283½; R'dam Tapanoeeli: 116¾, 121; Serbadjadi: 231, 227½; Sumatra Caoutchouc: 195, 186½; Sumatra Rubber: 209, 215½; Vereenigde Indische Cultuur Ondernemingen: 159, 159½; Intercontinental Rubber: 13¾, 129/10.

De tabaksafdeeling was stil en zonder belangrijke fluctuaties. Veelal was het koersverloop in overeenstemming met dat van de rubbermarkt, doch de verschillen zijn kleiner van omvang gebleven. Arendsburg: 660½, 663; Besoeki Tabak: 549, 555; Deli Batavia: 554¾, 558¾; Deli Mij.: 464, 468; Ngoepit: 380, 375; Oostkust: 220¾, 218¾; Senembah: 529¾, 530.

Suikeraandelen hebben een opgewekt verloop gehad. Aandelen H.V.A. hebben hierbij eenigszins op den achtergrond gestaan, doch de overige soorten konden bijna alle vrij groote verbeteringen behalen. De oorzaak was te vinden in het feit, dat de aanplant van suikerooft 1929 goed wordt beoordeeld en dat men hiervan opnieuw een verlaging van den kostprijs verwacht. Weliswaar konden de hoogste noteringen niet worden behouden, doch de stemming bleef tot het einde vast. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 159, 159¾; Handelsverg. Amsterdam: 668½; Javasche Cultuur Mij.: 374, 386½; Orian: 213¾, 217; Moormann: 335, 343½; Ned.-Ind. Suiker Unie: 247¾, 252; Pagottan: 254, 265; Poerworedjo: 96¾, 97; Sindanglaet: 395 (ex div. ad 13 pCt.), 410; Tjepper: 710, 746; Tjeweng Lestari: 204½ (ex div. ad 7 pCt.), 209; Watoetoelis Poppoh: 715, 725.

De afdeeling voor petroleumfondsen was over het algemeen lusteloos, zoowel voor aandelen Koninklijke als voor de overige soorten. Een uitzondering vormden aandelen Perlak, welke weliswaar enkele grillige bewegingen te zien hebben gegeven, doch waarbij de slotkoers toch boven den aanvangskoers is gekomen. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 370, 362; Kon. Ned. Petr. Mij.: 395½, 384½; Perlak Petroleum: 206, 208½; Poudawa: 43½, 40; Marland Oil: 43¼/16, 43¾.

Scheepvaart aandelen hebben een onregelmatig verloop gehad. Meerendeels was de richting van het koersverloop omlaag. Tijdelijk hebben een uitzondering gevormd aandelen Nederlandsche Scheepvaart Unie, welke, nadat de emissie van nieuwe aandelen was aangekondigd een vrij scherp herstel konden boeken. Van langen duur is dit echter niet geweest. Holland-Amerika Lijn: 82, 84; Java-China-Japan Lijn: 154, 150¾; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 95¾, 95½; Ned. Scheepvaart Unie: 223¾, 218¾ (ex claim ad f 15); Nievelt Goudriaan: 121¾, 121½; Stoomvaart Mij. Nederland: 210¾, 209¾.

Mijnbouwaandelen werden in vrij ruime mate uit de

markt genomen. Voor Algemeene Exploratie Maatschappij, Boeton, doch vooral voor Billiton bestond goede belangstelling. De verbetering heeft weliswaar met enkele op- en neergaande bewegingen plaats gevonden, doch is ten slotte toch goed gehandhaafd. Alg. Exploratie Mij.: 190, 193; Billiton te Rubriek: 599, 635; Boeton Mijnbouw Mij.: 292, 298½; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 103¾, 102½; Oost-Boerne: 81¾, 86½; Redjang Lebong: 145½, 146; Singkep Tin Mij.: 347, 352.

De afdeeling voor bankaandelen was vast, vooral voor de inheemsche soorten. Amsterdamsche Bank: 188½, 189¾; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 62¾, 61¾; Javasche Bank: 315¾; Koloniale Bank: 245, 247; Ned.-Ind. Handelsbank: 165¾, 168¾; Ned. Handel Mij. (C. v. A.): 172¾, 179¾; R'damsche Bankverg.: 113½, 112¾; Twentsche Bank: 138½, 139½.

De Amerikaansche markt is niet afgeweken van de aanwijzingen van Wallstreet. Dientengevolge konden voornamelijk aandelen U. S. Steel een aanmerkelijke koersverbetering behalen. Anaconda Copper: 239, 245¾; Studebaker: 89, 87¾; U. S. Steel Leather: 35, 33¾; U. S. Steel Corp.: 167¾, 189¼/16; Atchison Topeca: 198, 199¾; Erie: 69; St. Louis & San Fransisco: 118¾, 119; Southern Pacific: 130, 129¾; Union Pacific: 216½, 215½; Wabash Railway: 75, 75½.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 22 Januari 1929.

De verschepingen van Plata-tarwe waren de vorige week aanmerkelijk kleiner dan in de daaraan voorafgaande. De aanvoeren aan de zeehavens waren echter van grooten omvang en dientengevolge is de zichtbare voorraad vrij aanmerkelijk toegenomen. Ook uit Australië was de verscheepte hoeveelheid kleiner dan een week geleden. Dat de totale wereldverschepingen slechts een weinig kleiner totaal aanwijzen is een gevolg van de grootere verschepingen uit Noord-Amerika, zoowel van Atlantische havens als van die aan de Westkust. De zichtbare voorraad in Canada onderging eenige verlaging ten gevolge van kleinere binnlandsche aanvoeren in verband met de slechte conditie, waarin de wegen op het oogeblik verkeerden. Hoewel in de afgelopen week de zaken in tarwe niet den grooten omvang bereikten van de daaraan voorafgaande week, was toch over het algemeen de vraag voor tarwe levendig en de stemming vast. Zoowel in Engeland als op het vasteland van Europa vonden geregeld zaken plaats in Canadeesche, Argentijnsche en Australische tarwe. Deze laatste soort wordt hoofdzakelijk in Engeland gekocht en op het continent ook in mindere mate door molens, welke speciaal witte tarwe verwerken. Argentijnsche tarwe werd hoofdzakelijk verkocht ter verlanding in de eerstvolgende maanden. In Manitoba tarwe vonden stoomende partijen koopers, evenals partijen ter verlanding in de eerstvolgende maanden. Ook werden contracten Manitoba tarwe afgesloten ter verscheping in Mei, wanneer de scheepvaart op de Canadeesche meren weder geopend zal zijn en de havens aan de Oostkust van Canada voor zeeschepen bereikbaar. In hoofdzaak waren het de molens, welke kochten en haar behoefte voor tarwe dekten tegen verkoopen van meel op levering, welke verkoop in den laatsten tijd beter ging dan gedurende geruimen tijd het geval was. Handelaren, die in verband met de statistische positie van tarwe, weinig kochten op speculatie, zijn in de afgelopen week ook weder in meerdere mate als koopers opgetreden. Het waren hoofdzakelijk af-

INDUSTRIEELLE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM LONDEN BERLIJN PARIJS KOPENHAGEN

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL / 25.000.000.—

VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES / 12.900.000.—

Financiering van den afzet van industriele producten.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	13/19 Jan. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	13/19 Jan. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	1929	1928
Tarwe	24.865	61.558	90.728	492	4.001	3.800	65.559	94.528
Rogge	651	4.910	722	—	—	—	4.910	722
Boekweit	566	3.016	1.812	—	—	—	3.016	1.812
Maïs	41.244	51.505	40.352	560	6.070	11.721	57.575	52.073
Gerst	7.703	33.828	14.237	—	—	1.820	33.828	16.057
Haver	3.318	6.079	4.666	—	—	—	6.079	4.666
Lijnzaad	1.165	2.692	7.922	5.846	13.986	22.269	16.678	30.191
Lijnkoek	4.448	8.504	12.036	—	—	—	8.504	12.036
Tarwemeel	1.577	3.461	11.114	1.228	2.163	3.098	5.624	14.212
Andere meelsoorten	263	477	736	—	—	—	477	736

laders in Argentinië, die in ruime mate tarwe van den ouden en nieuwen oogst ten verkoop aanboden, waardoor in den laatsten tijd de stemming gedrukt was, doch toen deze tengevolge van meerdere vraag in Europa verbeterde, hebben zij het voorbeeld gevolgd van de Canadeesche tarwepool welke organisatie er spoedig bij was van de betere vraag gebruik te maken om hare prijzen te verhoogen. De Canadeesche tarwepool heeft dit gedurende het geheele nu loopende seizoen gedaan, steeds systematisch zich van de markt teruggetrokken, wanneer de stemming gedrukt was en de prijzen dreigden naar beneden te gaan, terwijl zij steeds iedere verbetering van vraag of stemming heeft aangegrepen om te verkoopen. Dit systeem is haar in de afgelopen maand zeer wel gelukt en dientengevolge hebben de prijzen voor tarwe sinds het begin van December slechts weinig fluctuaties ondergaan. Nog steeds is geen officiële schatting van den Argentijnschen tarweoogst bekend gemaakt. Het vorige jaar werd de opbrengst officieel geschat op 29.941.000 quarters en in 1923/1924 werd een record oogst binnengehaald van 30.925.000 quarters. Dit jaar werden particuliere schattingen bekend gemaakt van 40 miljoen quarters, sommige experts in de Vereenigde Staten schatten de opbrengst zelfs op 41 miljoen quarters. Indien dit cijfer juist zou zijn, zou er een uitvoer saldo beschikbaar zijn van 30 miljoen quarters, waarbij nog de van den vorigen oogst overgebleven hoeveelheid zou moeten worden gevoegd. Van dit overschot van den vorigen oogst worden nog geregeld belangrijke hoeveelheden verscheept. Wanneer een officiële raming van den oogst bekend gemaakt wordt en deze even hoog zou zijn als de particuliere ramingen is het zeer de vraag of daarvan niet een verlagijng der prijzen het gevolg zou zijn. De prijzen aan de termijnmarkten te Buenos Aires ondergingen gedurende de afgelopen week eenige verdere verhooging en sloten te Buenos Aires voor Februari en voor Mei 20 cents per 100 KG. hooger. Te Rosario bedroeg de verhooging voor Februari en Maart 15 cents per 100 KG.

Te Winnipeg waren de prijzen op de meeste dagen der week hooger. Slechts op enkele dagen trad eenige verlaging in, welke dan spoedig weder werd ingehaald. Voor den Mei-termijn sloten de prijzen, vergeleken met een week geleden, 2¼ cts. per 60 lbs. hooger. In de Vereenigde Staten heeft men zich bezorgd gemaakt over wintertarwe, daar het in de streken, waar deze tarwe groeit, buitengewoon koud is geweest, terwijl niet overal een voldoende sneeuwlaag aanwezig was. In andere streken was men bezorgd ten gevolge van afwisselend vriezen en dooien. Volgens de laatste berichten is in de wintertarwe verbouwende staten bijna overal voldoende sneeuw gevallen, waar de koude het hevigste is en per slot van rekening zijn slechts weinig klachten binnengekomen over door vorst aangerichte schade. Wel verwacht men, dat eenige schade het gevolg zal zijn in die streken, waar de grond door ijs is bedekt, doch over het algemeen is men van meening, dat groote vorstschade niet waarschijnlijk is. De fluctuaties aan de termijnmarkt te Chicago waren in de afgelopen week niet zeer groot, hoewel de prijzen aan het einde der week hooger waren dan aan het begin. De Maart-termijn sloot 3 cts. per 60 lbs. hooger, evenals de Mei-termijn.

De omvang van zaken in rogge blijft klein en bepaalt zich in hoofdzaak tot Duitsche rogge, welke naar de omliggende landen wordt uitgevoerd en Plata rogge, waarin contracten worden afgesloten ter verscheping in de eerstvolgende maanden. Op het oogenblik zijn de aanvoeren van rogge in Duitsland beperkt, omdat het transport wordt bemoeilijkt ten gevolge van gesloten scheepvaart.

De stemming voor maïs was gedurende de afgelopen week zeer vast en de prijzen zijn wederom gestegen, vooral voor Amerikaansche Mixedmaïs op aflading, welke tot stijgende prijzen door Amerikaansche afladers werd teruggekocht. Stoomende partijen, welke natuurlijk niet in aanmerking komen om door Amerikaansche afladers terugge-

kocht te worden, moesten in de consumptie worden verkocht. Hoewel ook voor deze partijen de prijzen regelmatig zijn gestegen, moesten zij worden opgeruimd tot prijzen, welke vrij aanmerkelijk bleven onder die, welke voor nog niet afgeladen partijen waren te maken. De consumptievraag is op het oogenblik niet groot wat ook wel voor een gedeelte het gevolg zal zijn van het feit, dat vele plaatsen, ten gevolge van het gesloten water, niet per schip bereikbaar zijn. Verschepingen van Amerikaansche Mixedmaïs waren in de afgelopen week kleiner dan in de daaraan voorafgaande en daar ook Argentinië een belangrijk geringere hoeveelheid maïs ter verscheping bracht, waren de wereldverschepingen van maïs niet groot. Van Argentinië kunnen van den ouden oogst geen groote verschepingen meer worden verwacht. Ook de zichtbare voorraden van maïs zijn in dat land in den laatsten tijd aanzienlijk kleiner geworden. De prijzen, welke Argentijnsche afladers voor maïs vragen, zijn zeer hoog en eerstehandsch zaken in Plata maïs van den ouden oogst komen zeer weinig tot stand. Het zijn hoofdzakelijk tweedehandsch houders van Plata maïs, die nu vroeger gekochte zaken van de hand doen. Hetzelfde is het geval met Amerikaansche Mixedmaïs, welke in de eerste hand slechts zeer weinig wordt aangeboden. De berichten over den nieuwen oogst uit Argentinië luiden niet zoo gunstig als korten tijd geleden het geval was. Men vreest, dat de reeds gedurende geruimen tijd aanhoudende droogte de jonge maïsplanten bedreigt, vooral in groote gedeelten van de voor den verbouw van maïs belangrijke provincie Buenos Aires. In verschillende maïsstreken heeft het wel geregend, doch er is niet voldoende regen gevallen, terwijl men zich in die streken, waar het niet geregend heeft, ernstig ongerust maakt. Hoewel het te vroeg is om te spreken van een mislukking van den oogst, schijnt het toch zeer waarschijnlijk, dat er geen sprake zal zijn van de record-opbrengst, waarover eenige tijd geleden werd gesproken. Onder den invloed van droogte zijn de prijzen voor maïs van den nieuwen oogst in Buenos Aires aanmerkelijk gestegen. Voor den Mei-termijn bedroeg deze stijging 40 cts. per 100 KG. Argentijnsche afladers hebben zelfs in verband met de berichten over droogte, vroeger afgesloten contracten maïs van den nieuwen oogst teruggekocht. Ook voor den ouden oogst stegen de prijzen vrij aanzienlijk. Te Buenos Aires voor den Februari-termijn 40 cts. per 100 KG. en te Rosario 20 cts. per 100 KG. In Amerika, waar het koude weder een verhooging van de consumptie heeft ten gevolge gehad, is de stemming voor maïs zeer vast en te Chicago stegen de prijzen aan de termijnmarkt 3 cts. per 56 lbs. voor den Maarttermijn.

De prijzen voor gerst zijn in de afgelopen week aanmerkelijk gestegen. Te Winnipeg ondergingen zij gedurende de afgelopen week een verhooging van 4¼ cts. per 48 lbs. Er zijn weder geregeld eerstehandsch zaken tot stand gekomen in Amerikaansche gerst ter verlading in Februari en latere maanden. Ook voor verlading na scheepvaart-heropening bestond er geregelde vraag tot, in verhouding met de verbetering aan de termijnmarkt te Winnipeg, gestegen prijzen. Wat stoomende partijen en spoedige aflading betreft, is het nog in hoofdzaak de tweede hand, welke aan de markt is met Amerikaansche gerst tot lagere prijzen dan waarvoor Amerikaansche afladers gerechtigd zijn te verkoopen. In verband met het feit, dat indertijd per Januari aflading niet zulke groote contracten zijn afgesloten als het geval was voor verlading in de laatste maanden van het vorige jaar, richten de tweedehandsch prijzen zich op het oogenblik meer naar de eerstehand en is het verschil niet meer zoo groot als gedurende langen tijd het geval geweest is. In Donaugerst vonden weder verschepingen plaats, waarvoor hoofdzakelijk koopers gevonden werden in de Noordelijke havens van Duitsland. Verder vonden vrij belangrijke zaken plaats in Platagerst, waarvoor ook plaatsing gevonden wordt in Duitsland.

De omzetten in haver bepalen zich in hoofdzaak tot

echter, dat hoewel er vrij groote verkoopen in doubling weft hebben plaats gehad, speciaal in de gekaarde soorten, slechts in enkele gevallen de geheele wekelijksche productie is verkocht en de afname nog steeds uiterst gering is. In fijne enkele en getwijnde bundelgarens gaat op bescheiden schaal voor Indië wat om. De Decembereijfers van den export van den Board of Trade, die de vorige week gepubliceerd zijn, geven een totaal aan van 13.160.600 pond, tegen 14.542.700 verleden jaar en 14.822.000 in 1926. Duitschland is 2.175.100 pond lager, terwijl het totaal van Nederland 280.400 pond en dat van Britsch-Indië 764.900 pond grooter zijn dan in 1927. De export gedurende het jaar 1928 heeft 169.212.000 pond bedragen, d.w.z. 31¼ miljoen pond minder dan in 1927, doch bedroeg slechts ¼ miljoen pond minder dan in 1926. De twee voornaamste afzetgebieden verleden jaar, Duitschland en Nederland te zamen, hebben 21¼ miljoen pond minder afgenomen dan in 1927. Zwitserland, België en Roemenië namen eveneens minder af, terwijl de exporten naar Britsch-Indië en Zuid-Amerika grooter waren.

Doekprijzen blijven vast en noteringen hebben neiging tot stijgen. Er bestaat een goede vraag van alle markten, doch de vraag van Indië heeft zich niet ontwikkeld, zooals velen het wel gewenscht hebben. Ook koopers zijn voorzichtig; biedingen zijn grotendeels op een te lage basis en zijn niet aanzienlijk verbeterd ondanks den vasteren toon van de Manchestermarkt. Deze afzijdigheid maakt het moeilijk een definitief verslag over de positie te geven. Men kan een verbetering in den toon en een gezonder geest bespeuren. Fabrikanten profiteeren in den regel nog van een geregeld onderstroom van orders. Er is niets bijzonders over de markt te vermelden, doch de stemming is zeker hoopvoller.

Liverpoolnoteringen Oost. koersen 8 Jan. 15 Jan.
 9 Jan. 16 Jan. T.T. op Br.-Indië 1/6 1/6 1/6
 F.G.F. Sakellaridis 18,90 19,20 T.T. op Hongkong 2/0 2/0 1/4
 G.F. No. 1 Oomra 7,00 7,20 T.T. op Shanghai 2/7 2/7 1/4
 Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
 (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '28	Overeenkomstige periode	
	11 Jan. '29	1927/28	1926/27
Ontvangsten Gulf-Havens.	7370	6352	9235
Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1214	602	1531
„ „ 't Vasteland etc.	2982	2945	3591
„ „ Japan.....	982	677	858

Voorraden.
(In duizendtallen balen).

	11 Jan. '29	Overeenkomstig tijdstip	
		1928	1927
Amerik. havens.....	2257	2460	2949
Binnenland	1203	1265	1508
New York	58	196	142
New Orleans	330	526	675
Liverpool	612	562	894

KOFFIE.

In de afgelopen week was het artikel onafgebroken vast gestemd, voor een deel op regelmatig stijgende kost- en vracht-aanbiedingen van Brazilië en voor een ander deel op de houding van de termijnmarkt te New-York, alwaar de noteringen, meest door gedwongen indekkingen van baisiers en aankopen voor Braziliaansche rekening, niet onbelangrijk opliepen.

De aanbiedingen van Santos loopen bij de verschillende afladers op het oogenblik zeer ver uiteen, doch bij de meeste verschepers zijn zij, vergeleken tegen een week geleden, ongeveer 2/6 a 3/6 hooger. De offertes van Rio zijn ongeveer 2/6 hooger.

In Nederlandsch-Indië blijft de stemming zeer vast en de cif-noteringen voor Robusta zijn weder belangrijk gestegen, vooral voor de ongewasschen soorten. Van Palembang Robusta worden op het oogenblik eigenlijk geen vraagprijzen, doch slechts noteringen geseind en deze zijn eenige centen hooger dan in het vorig Overzicht kon worden opgegeven. Vraag voor indekking van nog af te schepen contracten aan de eene zijde en groote schaarschte aan den anderen kant zijn oorzaak, dat koopers voor laatstbedoelde soort in Indië, wat men noemt, worden geknepen.

Aan de Rotterdamse termijnmarkt liepen de noteringen voor de dichtbij zijnde maanden ongeveer 2 ct. op en voor de verder verwijderde maanden dooreen ¼ a ¾ ct.

Aan de loco-markt was de afzet niet onbevredigend, doch vergeleken met de noteringen in de productielanden, zijn de prijzen, die hier worden bedongen, nog altijd te laag. De officieele loco-notering van Superior Santos werd verhoogd van 62 op 63½ ct. per ½ KG. en die van Robusta van 53 op 54 ct.

Volgens uit Brazilië ontvangen telegram bedroegen de voorraden, in de pakhuizen en de spoorwegstations in het

GROOTHANDELSPRIJZEN 1)

TIN	KATOEN	WOL	WOL	RUBBER 4)	SUIKER	KOFFIE	THEE	Indexcijfer	Indexcijfer
ocprijzen	for Middling	gekamde	gekamde	Standaard	Witte kristal-	Robusta	All. N.-I. theev.	v/h. Centr. B.	van The
onden per	locoprijzen	Australische,	Australische,	Ribbed Smoked	suiker' loco	Locoprijzen	A'dam gem. pr.	v. d. Stat.,	Economist,
Eng. ton	New York	Merino, 64's Av.	Crossbred Colo-	Sheets	R'dam/A'dam.	Rotterdam	Java- en Suma-	herleid	herleid
	per lb.	loco Bradford	rial Carded,	loco Londen	per 100 K.G.	per ½ K.G.	trathee p. ½ K.G.	van 1913=100	van 1911-5=100
		per lb.	50's Av. loco	per lb.				tot 1925=100	tot 1925=100
£	¢	pence	pence	Sh.	fl.	cts.	cts.		
.17/-	100,0	23,25	100,0	29,50	100,0	2/11,625	100,0	100,0	100,0
.16/-	108,2	20,75	89,2	26,00	88,1	3/4,25	113,0	16,875	93,7
.15/-	109,3	20,55	88,4	46,50	84,5	25,00	88,8	17,125	91,3
.14/-	109,1	19,40	83,4	47,50	86,4	25,50	86,4	2/5,125	81,8
.13/6	108,1	19,10	82,1	47,50	86,4	25,00	84,7	2/1,25	70,9
.12/6	102,6	18,95	81,2	47,50	86,4	24,25	82,2	1/10,5	63,2
.11/6	102,6	18,45	79,3	47,50	86,4	24,00	81,4	1/8,375	57,5
.10/6	108,2	18,80	80,9	47,50	86,4	23,75	80,5	1/8,375	7,5
.9/6	112,5	18,45	79,3	47,75	86,8	24,50	83,1	1/7,625	55,1
.8/6	117,6	17,35	74,3	48,75	88,6	25,25	85,6	1/8,125	56,5
.7/6	120,2	13,25	57,0	47,50	86,4	24,75	83,9	1/8,875	58,6
.6/6	117,7	12,90	55,5	44,75	81,4	24,00	81,4	1/8	56,1
.5/6	117,3	12,60	54,2	44,75	81,4	24,50	83,1	1/6,5	51,9
.4/6	114,4	13,45	57,5	45,00	81,8	25,25	85,6	1/7,375	54,4
.3/6	118,2	14,15	60,6	46,25	84,1	26,00	88,1	1/7,125	53,7
.2/6	119,4	14,25	61,3	47,75	86,8	26,50	89,8	1/8,25	56,8
.1/6	116,1	14,75	63,4	47,50	86,4	26,25	89,0	1/7,875	55,8
.12/-	112,9	16,15	69,5	47,00	85,5	26,00	88,1	1/7,75	55,4
.11/-	113,2	16,85	72,7	47,25	85,9	26,00	88,1	1/6	50,5
.10/-	117,9	17,90	77,0	48,50	88,2	26,50	89,8	1/4,75	47,0
.9/-	111,5	19,70	84,7	48,50	88,2	26,50	89,8	1/5,25	40,8
.8/6	109,8	22,05	94,4	50,00	90,9	26,50	89,8	1/4,25	45,6
.7/6	100,9	20,65	88,8	50,25	91,4	26,75	90,7	1/4,375	46,0
.6/6	100,9	20,25	87,1	52,25	95,0	28,50	96,6	1/6,5	51,9
.5/6	101,8	19,70	84,7	51,50	93,6	28,75	97,3	1/7,75	55,4
.4/6	97,4	19,25	82,8	53,00	96,4	29,75	100,8	1/7,25	54,0
.3/6	89,2	18,35	78,9	54,75	99,5	31,75	107,6	1/3,75	44,2
.2/6	89,3	19,35	83,2	55,00	100,0	33,25	112,5	1/0,75	35,8
.1/6	89,5	20,65	88,8	54,50	99,1	33,00	111,9	-19,375	26,3
.13/-	88,1	21,55	92,7	54,25	98,6	32,25	109,3	-9	25,3
.12/-	83,4	21,35	91,8	55,50	100,9	31,75	107,6	-19,25	15,75
.11/-	80,9	21,75	93,5	53,00	96,4	31,25	105,9	-19,25	26,0
.10/-	80,9	19,30	83,0	51,75	94,1	30,00	101,7	-9,25	26,0
.9/-	81,9	18,55	79,8	47,00	85,5	29,00	98,3	-18,5	23,9
.8/6	84,8	19,45	83,7	46,25	84,1	27,25	92,4	-18,8	24,7
.7/6	88,8	19,90	85,6	47,25	85,9	27,50	93,2	-18,625	24,2
.6/6	87,2	20,45	88,0	46,25	84,1	23,00	94,9	-18,5	23,9
.5/6	85,2	20,05	86,0	47,00	85,5	28,50	96,6	-18,75	24,6
.4/6	85,0	20,25	87,1	47,00	85,5	28,75	97,3	-10,25	28,8
.3/6	84,8	20,40	87,7	47,00	85,5	29,00	98,3	-10	28,1

1) Huidige officieele noteringswijze (Jan. 1928). 2) = Maltig vóór de invoering van de huidige offic. noteringswijze (Jan. 1928). 3) Jaar- en maandgemiddelden afgerond op 1/8 pence. 4) 4 Jan. 5) 11 Jan. 6) 18 Jan. 7) 3 Jan. 8) 10 Jan. 9) 17 Jan.

binnenland van Sao Paulo en Minas Geraes teruggehouden, op 31 December 12.966.000 balen tegen 13.205.000 balen op 30 November, hetgeen een vermindering beteekent van 239.000 balen. Daar in de maand December uit het binnenland naar de haven van Santos zijn verzonden 671.000 balen, zijn dus in die maand van den nieuwen oogst in het binnenland van uit de plantages 432.000 balen aangevoerd.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 105/- a 107/6 per cvt. en van dito Prime ongeveer 108/- a 111/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 80/3 a 81/3.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Januari-verscheping, 46 ct.; Palembang Robusta, Maart-verscheping, 45½ ct.; Mandheling Robusta, Januari-verscheping, 47½ ct.; Benkoelen Robusta, Januari-verscheping, 45½ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Januari-verscheping, 55 ct., alles per ½ KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Maart	Mei	Sept.	Dec.
21 Jan.	\$ 16,30	\$ 15,60	\$ 14,20	\$ 13,82
14 "	" 15,68	" 14,85	" 13,90	" 13,54
7 "	" 15,22	" 14,41	" 13,38	" 13,05
31 Dec.	" 15,69	" 14,92	" 13,90	" 13,60

Rotterdam, 22 Januari 1929.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 7 ¹⁾	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 4 ¹⁾	
21 Jan. 1929	358.000	29.275	1.051.000	33.500	5255/256
14 " 1929	355.000	28.600	1.054.000	33.500	5252/256
7 " 1929	347.000	27.925	1.008.000	33.500	5248/256
23 Jan. 1928	377.000	24.850	895.000	33.000	61/64

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
19 Jan. 1929 ...	45.000	1.722.000	190.000	4.657.000
21 Jan. 1928 ...	30.000	2.485.000	182.000	6.026.000

¹⁾ In Reis.

THEE.

De theemarkt gaf in de afgelopen week een reactie te zien in de stemming der voorafgaande weken.

In den aanvang der week opende de markt nog vast en veelal iets hooger voor de ordinaire- en middensoorten, doch daarna kenterde de stemming en de markt sloot op prijzen die ½ a ¾ d. lager waren, terwijl veel partijen onverkocht bleven.

Toch maken de jongst bekend geworden statistische cijfers ongetwijfeld goeden indruk.

De aanvoeren in het V. K. beliepen in December nog geen 52.5 miljoen lbs., hetgeen bijna 13,5 miljoen lbs. minder is dan in de overeenkomstige maand van 1927.

De afleveringen voor binnenlandsch verbruik in die maand handhaafden zich op het peil van verleden jaar, terwijl de uitvoeren nog ½ miljoen lbs. hooger waren.

De voorraden in entrepôt, die in December 1927 met ruim 25 miljoen lbs. opliepen, konden in de afgelopen maand wijzen op een toeneming van 16 miljoen lbs. Het acres boven verleden jaar, dat op ulto. November nog 11 miljoen lbs. bedroeg, is op ulto. December teruggelopen tot slechts 1½ miljoen lbs.

COPRA.

De markt opende de afgelopen week kalm, doch werd in den loop der week vaster door meerdere vraag wegens „short” dekkingen, terwijl ook het Oosten minder afgaf.

Marseille betaalt thans ook betere prijzen, vooral voor stoomende partijen.

De markt sluit met koopers voor:

Ned.-Ind. fms. aflad.	Dec./Jan.	tot f 28½
" " " "	Jan./Febr.	" " 29½
" " " "	Febr./Mrt.	" " 29½
" " " "	Mrt./April	" " 29½

VRACHTENMARKT.

De Noord-Amerikaansche vrachtenmarkt was kalm, er werd weinig bevracht. Van de Northern Range werd be-

vracht naar Havre en/of Duinkerken tegen 16 cents zwaar graan naar één en 16½ cents naar deze havens per einde Januari en Februari en naar Griekenland tegen 22 cents zwaar graan per Februari. Van Halifax werd een boot per 2e helft Februari afgesloten naar West-Italië; de eilanden inbegrepen, tegen 19 cents één, 19½ cents twee en 20 cents drie havens. De Golf van Mexico was zeer mat en de eenige bevrachting was een boot naar de Adriatische Zee tegen 22 cents.

Op de suikermarkt werd vrij veel afgesloten voor de maanden Januari, Februari en eerste helft Maart; van Cuba werd een 7500 tonner bevracht naar U.K./Continent tegen 20/- per eerste helft Februari, en een 4000 tonner voor dezelfde positie tegen 21/-. Van 1/2 havens Cuba met optie San Domingo werd een 3000 tonner afgeladen tegen 21/6 per 1/20 Februari naar U.K./Continent.

De vrachtenmarkt van de Noord-Pacific was kalm. Vancouver sloot een paar booten (grote en middelmatige) af per Maart naar U.K./Continent tegen 31/- (6 d. minder Antwerpen of Rotterdam), en heeft ook een 7400 tonner bevracht per Maart naar Bergen/Malmö Range, Denemarken inbegrepen, tegen 35/- één haven. Per 10 Maart cancelling werd van Vancouver afgesloten naar Griekenland tegen 37/- één loshaven.

La Plata was in het begin der week rustig gestemd, doch later nam de vraag toe en werd er vrij veel afgesloten per Maart. Naar Genua/Napels/Leghorn werd een groote boot bevracht van Bahia Blanca tegen 25/- één haven en een 6600 tonner naar de Spaansche Middellandsche Zee tegen 26/- één, 26/9 twee havens.

De eenige afsluiting door de salpeterbevrachters van Chili was een boot van middelmatige grootte naar Noord-Spanje tegen 29/- per Maart.

De Oostelijke markten waren over het algemeen genomen kalm. Voor soyaboonen werd 1500 ton, Februari belading, afgesloten van Wladiwostok naar Rotterdam en/of Hamburg tegen 31/3. Van Australië valt te melden een afsluiting van een 6000 tonner van Victoria optie Sydney naar Shanghai per Januari/Februari tegen 23/-, terwijl naar Japan voor een 6000 tonner per April 24/9 betaald werd. Van Britsch-Indië werden afsluitingen gedaan tegen iets lager vrachtcijfers dan de vorige week. Van Bonmay/Karachi/Marmagoa naar de Middellandsche Zee/U.K./Continent werd een 7000 tonner afgesloten tegen 25/- per Januari, en een 7100 tonner naar U.K./Continent per Februari/Maart tegen 24/6. De markt van de Middellandsche Zee is vast gebleven, speciaal wat betreft het Westelijk gedeelte der Middellandsche Zee is tonnage zeer schaarsch. Ertsafsluitingen worden gerapporteerd als volgt: Hornillo Bay/Rotterdam of Vlaardingen 6/-, optie IJmuiden 6/3 of Emden, Almera Pier/Rotterdam 5/10½, Barrow en Melilla/Rotterdam 5/4½. Fosfaat: Sfax/Rouaan 5/9, Granville 6/-, Tunis/Rotterdam 7/3 en Casablanca/Stettin 7/6.

Op de Engelsche kolenvrachtenmarkt was er veel vraag naar tonnage in alle richtingen. De vrachten bleven goed gehandhaafd. De volgende afsluitingen van Zuid-Wales worden gemeld: Duinkerken 4/-, Gibraltar 8/9, Genua 9/9, Karachi 16/-, Sabang 15/9, Singapore 14/6 en Buenos Aires 13/-. Van de Oostkust: Hamburg 4/1½, Antwerpen 2/9, Rouaan 4/3, Algiers 10/- en Genua 10/3.

RIJNVAART.

Week van 13 t/m. 19 Januari 1929.

De aanvoeren van zeezijde bleven ongewijzigd.

Scheepsruimte bleef bij weinig vraag voldoende beschikbaar.

De vrachten waren afhankelijk van de weersgesteldheid en ondergingen tengevolge van den invallenden dooi eene belangrijke verlaging.

Voor erts betaalde men gemiddeld f 0,60—70 resp. ¼—1/3 lostijd Ruhrhavens oude lostijd,

f 0,70/75—80/85—90/95 v. 1/2—3/4—1/1 lostijd Walsum nieuwe lostijd, f 0,70—80—95 v. 1/4—1/2—3/4 lostijd Rheinhausen nieuwe lostijd.

Naar Mannheim 2¼ a 2½ ct. daghuur, alsmede voor ruwe producten ca. f 1.20 per last.

Het sleeploon werd genoteerd volgens het 35 a 37½ cts. tarief.

De waterstand bleef vallend. Naar den Bovenrijn werd op M. 2.10 a 2.20 en naar den Benedenrijn op maximum M. 2.60 afgeladen.

In de Ruhrhavens bleven de verschepingen van kolen tot het laatst der week onveranderd. Daarna nam de vraag toe. Wegens gebrek aan emplooi sleepten in het laatst der week verscheidene particuliere schepen ledig van Rotterdam naar de Ruhrhavens om aldaar te laden.

De vracht onderging geen wijziging en bedroeg voor export-kolen M. 1.10 inclusief sleeploon naar Rotterdam.